

דרכי חיים ושלום

השכמת הבורר

א בבוקר בהתעוררו משינתו לא הציג רגליו על הארץ ולא חקם גופו בלי נמילת ידים כי אם בעודו שוכב הי מוטה ידיו לגמ"י מהכלי שהי מוכן עם מים סמוך למסתו ממש (עין באגרא דפרקא אות ט ובזוהר חי וישב דף ספ ד ע"א)^{*}

ב חי' שופך חמים אז ד' פעמים על כל יד (כזר מבואר במעשר רב מהטאון דנר"א ז"ל ששפך נ"מ לחעביר רוח רער ופעם ד' לרעביר רמים שנטמאון)

ג גם בלילה בכל פעם שנתעורר חי' גומל ידיו כנ"ל אף שהי ישן עוד אחר כך (עין בס בית אהרן ברננת מרן הקדוש מדר"א מקארלין זי"ע) ואפי' לשינת היום חי' מוכן מים לפני מסתו ליסול הידים בקומ

ד איתרמי לנער המשמש בביתו (שר' ישן בחדר אחר רסמוך ורבנו נכנס בא זר פעם לרקיצו וראד) שלא חכין מים לעצמו גער בו והזהירו שלא יקום עד שהלך בעצמו ובכבודו והכיא מים בעבורו)

ה מרס קומו בעודו במסתו רחושי מרחשן שפוותי לשעכד כל אבריו וגידי וחושו לעבודת ית"ש וכשירד ממסתו רגליו יעמוד במישור מקודם מלא קומת כל הגוף בקומה שלימה ואח"כ התנועע בלבישת מלבושיו

ו מלבושי גופו היו כתוגת, מלית קמן ומכנסיים (שפורין וייסע הוויצון) ובגד קמן לבן הנקרא לאבע"ל (ולא כמו דנפרא וועסטו"ל) ואלו הד' בגדים לא שינה מעולם ללבשם בין בחול בין בשבת (רס לשויו"ם דחליטן כמובן) והם היו כולם לבנים וגם האנפלאות (שפורין זאס"ן או שמריספ"א) היו לבנים (א) בחול ובש"ק ועל ד' בגדי לבן הנ"ל לבש מלבוש העליון (בעקשיע) ועל זה לא חקפיד שיהי לבן

ז הקדים שלום לכל אדם אפי' למשמשיו או לנער ואיש משום שפנע בו

ו (א) עין בפרי עץ חיים בשער רשבת ובשער הכונות שם שאין לפחות מן ד' בגדי לבן שחם נגר ד' אותיות דו"ר וחם בגדי דבריאר עיי"ש ועין נ"כ בסידור בכונת ערכית ליו"כ שכתבים לבנים הם בעולם דבריאר ע"ש חנם שמדברי ראיו"ל שם מבואר דבשבת ילך בן (תעין לקמן שם"ר מ"ש בשם רבינו לענין בגדי שבת) י"ל דחצדיקים הולכין בחול בד' בגדי לבן כי ת"ח בחי' שבת ועין סידושין דף ע"ב דראני ת"ח שבבבל א"ל רומים למלאכי דשרת (פרש"י לכושים לבנים ועמומים לבנים כמלאכי דשרת דכתיב והאיש לבוש חברים כו' עיי"ש) ועין בספר אלה המצוות למודר"ם תניי ז"ל מצוה תסמ"נ ז"ל ומלבושי

(*) חצונו לזכר ראפי אם ישן כליל בבדי ידים וכדמר שבדאי לא נע במקומה רמכוסים מים צוץ נטי' לרע בקומו בבוקר ממשד (גימאורח סי' ד')

בבוקר קדם הוא לאמר ברכת צפרא מבא (עין בספרו דברי תורה ח"ו אות מ"ו)

ה נוסח התכבדו מכובדים וכו' לא שמענו מפיו לאמרו אך דקדקו אנשי ביתו כמעט בכל פעם שיצא להוץ (לביית דכסא) אמר בחדרו בלשון המדובר איך קום באלד אריין" אפי כשלא הי' שום איש בחדרו וכן כשהלך לפנות ברוב פעמים הי' מטייל קצת מקודם והלך אנה ואנה על המעקה (וכנראה בפשטות כ"ו לפנות מחשבותיו מד"ת וגם בסמוך דתכבדו וכו')

ט בכניסתו (מביח"ס) לחדרו נמל ידיו והנביתם קצת למעלה והתחיל לברך ברכת ענמי קודם הניגוב וגמר הניגוב והברכה וברך אשר יצר וגם אלקי נשמה סמוכין ול"ו וכשהלך מיד בבוקר למבול בסקוה (מכילת עזרא) לא בירך מקודם רק ברכת ענמי ואשר יצר לחדו ובבואו מהסקוה נפנה (לדעת יב בברכה אשר יצר) ונכנס לחדרו ונמל ידיו וברך אז אשר יצר ואח"כ אלקי נשמה וגו' כדי שתהי ברכה הסמוכה לחבירתה וכל הסדר כמבואר להלן

י בברכת אשר יצר אמר (מקודם) שאם יסתם אחד מהם (ואח"כ) או אם יפתה אחד מהם אי אפשר להתקיים וכו' (וכן רוא בהמדת ישראל למרן רח"ו ז' ו' וכן רוא בנוסח הרמב"ם ואבודרהם ורב' בש"ע ובסידור דתניא) הנה מר הנה"ק בעל דרכי תשובה לא אמר ולעמוד לפניך רק סיים הנוסח א א להתקיים אפי שעה אחת בא"י רופא כל בשר ומפליא לעשות (כרי שלא רי בר יותר מס' תיבות כמבואר במג"א בשם הכתבים ומסורו מפרש ה שער דברכות פ ד ושער הכונות בדרוש ענמי"י) אבל מרבינו לא ידענו בירור בזה

יא בברכת אלקי נשמה שנתת בי (אמר הנוסח) מהורה אתה בראתה וגו' (א) ולא כי"א מהורה היא"

יב אחר ברכת אלקי נשמה רחין עוד פניו ושפשוף את הפה ונגב זכרך בשיראי (א) שהי' לבוש בו בחדרו עד שעת תפלת שחרית במקום אזור ותהורה וברך ברכת התורה כנחוג (עין בהנהגותיו של רבינו בסידור המדת

יא (א) עין בעבודת הקודש לנאמן חיד"א ו"ל בקשר נודל סי' ר' אות ח' ראינו לומר מהורה היא רק מהורה אתה בראת ממעם דעל הרוב חסאה ואינה מהורה עיי"ש וכך נראה ממנין התיבות דברכה זו צריכה להיות בה מ"ו תיבות כמנין הוי"ה אחי"ר שהם או"א דלא מתפרשין לעלמין כמבואר בנהר שלום (להסתובל מר"ש שרעבי ו"ל) בסוף עץ חיים ועין באמת בנמר ברכות דף ס' ע"ב שאינו מובא לומר מורה היא רק מהורה לכך וכן הוא בסידור רב עמרם נאון וכן העתים הראש"ש

יב (א) נובע ממנינו הקדוש בעל בני יששכר וי"ע שפ"א בחיותו משך לילה עד הבוקר (עין מה ברכי תורה הל' ט' אות פ"א) אצל חרב הקדוש המפורסם מהר"ו וואלא מובאריז וי"ע ובהפדיו סמנו ניתן מאת הקדוש ר' ואב להקדוש הרצ"א בעל בני יששכר מספחת (שפורין האנרכו"ר) להודו בו קודם

ישראל שסביא בשם שער חבונות ושכן הנירטא בנמ' לומר במשנת אלו דברים שארם „עושה אותם" אוכל ספירותיהם וכו' עיי"ש) וגם נשמע מפה קדשו כאומר או איזה פסוקים כמו חכלילי עינים מיין וכו' (ב) ולא נודע לנו בבירור עוד אמירתו בעת ההוא

יג. בבוקר קודם התפלל לא לקח מלבושיו מיד הממשש ושום אדם רק צזה מקודם להניח על השלחן או כמא וכיוצא ותוא ביד קדשו נגע בהמלברש ואח"כ הלישוהו הממשש או בעצמו וכן האלינפאות (שקורין תאנרטוד) לא לקח מיד איש (א) קודם התפלל

יד. אחר ברכת התורה (א) הניח שני זוגות תפילין (של רש"י ור"ת) יחדי ולא לכש אז המליך גדול (עיין במפרו אות חיים סי' כ"ה סק"ד שכ' דהנם שע"פ רסוד מבואר בשער חבונות שצריכין ללבוש רמליה קודם התפילין וזו דוקא בעת התפלל אבל כשמניחין תפילין בבוקר רק לצורך אמירת ק"ש אין קפידא)

התפלל וגם נר להאיר ער הבוקר ומני אז וחללאה הלך ה"ס מרן בעל בני יששכר בתנורת אחרת (במספחת) קודם דתפלל ולא בהתנורה שבשעת התפלל ונחנ ללמוד אצל נר בלילה וכן נרנו בניו הקדושים אחריו ורבינו נהג נ"כ להנוד קודם התפלל במספחת (ראנדטוד) וכשנשלח לו סאר"ס משי לבן עשו סוד הנוד לקודם דתפלל וגם עת נרות עמדו תמיד על שלחנו (א) בלילד ללמוד לאורם (גם כשראיר רעלעקטי"ר הרבה) והנרות הללו רוליכו אחריו נ"כ לבית רמדרש בלילות שהלך ללמוד עם תלמידיו בני הישיבה

(ב) דשומעים שהי בבית אמרו שאמר פסוק זה חכלילי עיני' אך לפלא כי לא מצאתי שיאמרו פסוק הנ"ל רק המסוק עיניו כיונים עיין מזה בש"ע סי' ד בבאה"ט סק"ו כשנותן מים על יד ימינו בכל פעם יאמר יד הגדולה וכו' וכשיפלא ידיו לרהוץ פניו יאמר ידיו גי לי וזכ כשרוהץ פניו אמר ראשו בתם פז וכו' וכשרוהץ את עיניו יאמר עיניו כיונים וכו' וזכר זה לומר הפסוקים נובע מספר למודי האצילות להאר"י כמבואר בספר אנרא רפרקא אות קמ"א ועיין בספרי סאספ לכל הפחות שם בש"ע סק"ו אי יש לומר פסוקים אלו קודם ברכת התורה

יז. (א) עיין בנמר' ברכות נ"א אל תמול חלוסק שחרית מיד השמש ותלכש ועי' בפרש"י שם אלא אותה בעצמך מלחו מסמס שותא שם ותלכש וכספרי סאספ לכל דמהנות במי' ד' ס"ק ח' רעידותי מזודר בראשית (רף נ"נ ע"ב) ומאורות חיים (צוואת ר"א הגדול) ס' ס' נראה דוקא ממי שלא נטל ידיו אסור ונראה שרבינו חשש לשיטת רש"י ו"ל ועיין בפירוש עשר מלין דחסידתא לאורחות חיים הנ"ל שהעיר באמת דמפרש"י הנ"ל נראה דאפי' ממי שנמל ידיו אסור וכן ראיתי מוכא בשם חנה"ס בעל דברי חיים מצאנו זי"ע שהספיד נ"כ כנ"ל וע"כ שסבד נ"כ שכן הוא דעת התלמוד בבלי לפי פרש"י

יד. (א) עיין בספר עצי עדן (להנר"ק מרז"א סאספארא זי"ע) במנחות פ"ד משנה א שב' בבירור גרול שינית השני תפילין יחריו ביון שלא נמסס

מן הבתים של תפילין דרש"י שהניח אז בבוקר היו אצבעיים על אצבעיים היינו התורה שלהם (כלי המעברתא כסובן) כדי לצאת דעת השמושא דבא עפ"י האריז"ל וכמה פוסקים שהוא כמדרן כרש"י וגם מימין הקורא רק שיהיו אצבעיים על אצבעיים ושכן מביאר במידור האריז"ל והתפילין דר"ת היו קמנים משל רש"י במ"ש בפע"ה (עיון כל זר בספרו אות ח"ס סימן ל"ב ס"ק י"ז וס"ק י"ט)

מן והנה בעצמי מדרתי את התפילין הג"ל של רבינו שהם אצבעיים על אצבעיים ומצאתי השיעור של התורה (כלי המעברתא) שהוא בארבע מכוון ארבע וחצי צענמי מעמער וכן לרחבה מכוון כך (עיון בספרו דרכי השובה על מקוואות סי' ר"א ס"ק י' בשיעור אצבע אנוול ומצ"ן שם לר' אמרי יוסף ח"א סי' ס"ח מביא י"א ששיעור אצבע אנוול הוא ב' צט"ס וב מ"מ וחצי ולפי אצבעיים רוא' ר' וחצי צט"ס ועיון בספרי מאסף לכל דמחנות ח"א סי' י"א ס"ק כ"ו ותבין)

יז סדר הנחתם הי' כך* לקח השני תפילין של יד (דרש"י ודר"ת) ונתנם על חזרוע במקום הקבורת שניהם רק של ר"ת הי' למעלה לצד הכתף ולמטה חימנו לצד היד של רש"י (א) ולקח שני הרצועות יחדיו של ר"ת תחת רצועה של רש"י (במבואר ככונת שאורות אבא מבוסים באורות אמא)

ר"ב ברור כרש"י או כר"ת וכהנאונים וכן בירושלמי נמצא כדעת ר"ת ושורשן שניהם אמת ובדברי האר"י מביאר שר"ת גדול מעלתן עוד מרש"י שהוא כנגד חכמ"ך ע"כ יניח שניהם כדי לכלול הכרתא נג על ר"ת ועי' שם שמבדיר רגם שב"ש וכו"ה פליגי מ"ס שנידים אמת ואלו דברי אלפים חיים משום שנשמות ישראל הם כמא של דקב"ר ויש כמא רין נשמות ששורשן מנבורות רדעת ויש כמא חסד וכמא רחמים ובפי התחלקות רנשמות לדין ולחסד ולרחמים כך דמיות דעתם בדיני תורה אלא שבקדוש נכללין זה כזה ומתייחדין ולכן יש מקולי ב"ש לחסדים ומחוסרי ב"ד לנבורות אבל על דרוכ ב"ש ששורשן מנבורות אוסרין ואלו סתירין ואלו דברי אלפים חיים שבסוד הבינה רעת עליון דעת קא שם בולו חר דנבורות והחסד נג לא נתחלקו ועליו נאמר ויז נתבנו על לות דרא כלא בחד אשתכח לית שמאלא בעת קא כלא ימינא שם נכללין רחסד מ והנבורות עי' ש' שמיישב בזר כמה שימות בנפרא וא' אפטר שיהי שנידים אמת רש"י ור"ת ותנעם לך כל דבריו בזר ועיון כיצא בזר מר שכתב רבינו נ"ב בספרו דברי תורה ח"א אות נ"ג וח"ב אות קי"ד כעת הלכר ככ"ה כדי שיתגרנ העולם רק בתורת דרכי ב"ה בחי חסד ולעתידי כ"ב יחי' הלכר כב"ש מפני שאז יחי' מעלת חזק"ב (ני דו"ר) על הכסף וימתקו הרינים בשורשן ויכלו לכלכל זר במשפם לטובתן ואלו דברי אלפים חיים עיי"ש ועיון מר שכתבתי בעודי בספרי ציוני ח אל במס ראש חשנה דף ל"ר ע"א ובסמ תמורד דף ט"ז ע"א ועיון דברי תורה ח"ו אות צ"ה

יז (א) דעת רבינו כור מביאר בספרו אות חיים סי' ל"ד ספ"ה שהוא כדעת דפו"ז שם בט"ק כ שרעלר דרמניה ב' זונות רש"י ור"ת ביחד צריך להניח

וסדר הכריכות כמבואר לקמן (כסי מ"ת) ואח"כ לבש שני התפילין על הראש של רש"י לצד המצח ולמעלה לצד השער של ר"ת.

יה בהשני זוגות של תפילין כג'ל קיבל עול מלכת שמים ואמר הריני (א) וגו' לצאת ידי ק"ש של שחרית וקרא קריאת שמע ואח"כ אמר איזה מזמורי תהלים ולמד שיעור נמרא מסדר הש"ס שלמד בסדרן ובכל משך הזמן הי' לבוש עם הכובע (שקורין סאפליש או היט) על ראשו ולא הספיק במצנפת (שקורין סאפיל או יארמיקע) בלבד שממעל להרצועות *) יט מאוד הי' זריז והזהיר ללמוד שיעור נמרא (אחד רמברד ואחד רממעט) קודם התפלה בבוקר ומביא בספרו דברי תורה מהדורא קמא (אות י"ט ופ"א) בשם זקינו הקדוש בעל בני יששכר זי"ע שעי"ז תעלה התפלה אח"כ למרום ע"י מלאכי ה' נבריאלי מיכאל רפאל אוראל ר"ת גמרא יעיי"ש

כ אח"כ כשעדיין מעומד בתפלה עם התפילין הפריש כמה מטבעות ונתן צדקה לקופת רמבעה"נ והי' מיוחד ואמר פרוסה זו ממבע זו

תפילין של רש"י בעיטד מסום רגחת ותפילין ועל מסום רגתוסף נה של ר"ת דרינו של רש"י למסר עי"ש ורגר בשער רכונת כדורש ו ותפילין כתב כוד דלשון אופן הנחתם רוא זר כי תחילת יבנס בודועו תש"י רש"י ואח"כ תש"י דר"ת ושנרם יניהם במסום נקרא סיבורה של פרק דעיון שבזרוע השמאלי ודרש"י ידי למעלה סמוך כלפי צד רכתה ודר"ת סמוך לפרק אמצעי עכ"ל ועיון בדגנות להמסובל סדרם"ס הי' לפרון ז"ל שצ"ן לעיון כעולת תמיד ורגה אעתיק גם כן דלשון סעולת תמיד וזר לשונו אופן רגחתם שתתח שתי דתפילות של יד דרש"י ודר"ת בחד ותכניסם בזרוע ותשים תפילת של יד תחלה אותה של רש"י על מסום דקבורת ותפילת של ר"ת ג"כ על הקבורת אלא שתהי ע"נ דתפילה של רש"י יותד למעלה מעט סמוך אליד לצד הכתף עכ"ל וכתב שם הנ"ה צמה כפי דכתוב בס' הכונות צ"ל שמה שאומר פר סמוך אליד לצד הכתף ד"ל סמוך אליד דתפילת דרש"י שדוא לצד הכתף עכ"ל ודמסובל מדר"ן שם כתב על דגרת צמה דנ"ל וז"ל עין בפרע"ה תפילין פרק י' ושם בהג"ד ר"ה מהרג"ש כי לצד וכו' ע"ש עכ"ד ועיון בפע"ח שם וז"ל אופן דגחת ב' זוגות דנ"ל הוא באופן זה שתתח ב' ש"י דרש"י ודר"ת ביחד ומכניסם בזרוע ותשים תפילת ש"י תחלה אותו של רש"י במסום הקיבורת ותפילין דר"ת ג"כ על הקיבורת אלא שתהי ע"נ (ס"א נמחק תיבת ע"נ) התפלה של רש"י ז"ל יותד למעלה מעט אליה לצד הכתף מהרג"ש כי לצד הכתף נקרא סמר בסוד וישא אדרן את ידו א"כ סמוך לקיבורו נקרא מעלה עכ"ל ועיון בספר מצת שמורים להמסובל הק' מהרג"ש וז"ל הנ"ל בהלכות תפילין שדעתיק כלשון הפרע"ה ואינו נודם תיבת ע"נ וכתב ג"כ דנ"ד הנ"ל שלצד רכתה נקרא סמר וסמוך לקיבורו נקרא מעלה עי"ש ורגה לפי הנידסא שנכתב שם בספרים

(א) רריז מקבל עלי עול מלכות שמים על כל זמיה אבריי וסמך גפיי והריז

מוכן ופוזמן לומר ק"ש ובר

(*) וגם אלה פרשת קדש לי וגו'

עבור השכינה הקדושה להקיסה כביכול כהתנלות כבוד שמים ופרומה זו עבור כנסת ישראל לנאולה שלימה וגם מסבעות בעד נשמות אבותיו הקדושים וקרבניו ושאר נפמרים ממידעיו שהזכירן כשמותיהן וגם כעד החיים בעוה"ז מאנ"ש וכיוצא בצרכי כלל ופרט שפך כמים לבו בתפלתו בהפרשת תרומה לח' בצדקתו לרמבכ"ג לכ"א פרומוה מיוחדות (א) ופירש צלותי' בבקשות ותחנונים למלאות ישועות כאו"א וכן קרא אז מהפיתקאות (פוילמיר) שמונחים לפניו מהבאים אליו לקבל ברכתו איש כמשאלות לבבו ומה נעים הי' לעין דאתה אותו חכוש בתפיליו וחולך אילך ואילך בחדרו בכונות ויהודים רחושי מרחשין שפותי' בבקשת רחמים עם הצדקה לרמבכ"ג שתצמקם למלא קומצו סכום הגון ועצום לא יחסר חמזג מדי יום ביומו (וע' סי תתרע"ד)

כא במעלת הצדקה לרמבכ"ג קודם התפלה מביא בספרו דברי תורה (מח"ס אות י"ד ט"ו) שראה בפנקס כתב יד מדברי הרב הק' מהר"א מקארלין וי"ע שהוא מסוגל לעליית התפלה דרך ירושלים וביהמ"ק שתוב"ב כמ"ש והתפללו דרך ארצם וגם כ בשם הקרניים ודן ידיו (פ"ו בדן ידיו אות ה') בענין התקמ"ד כלבים והקליפות שמתגברים לחסוף התפלות, וכתו של רמבעה"ג סבמלן וב"ס אלק"א דמאי"ר ענני עולה התקמ"ד לעומתן להתגבר כח הקדושה יעייש"ה (וע' סי תתכ"ד כהנ"ר)

תיבת ע"ג נראד בפשימות כרעת חסו" שמקודם יניח התפילין דרש"י על הסיביות במקום עיסר רנחתם ועליו יהי תפילין דר"ת לולי דעת רצפה שאינו סובר כן ומפרש שתפילין דרש"י יהי לצד רכתה כדי שלא יהי סתראי הדברים עם דלשון משער רכונות שמבואר כך אד לפי דעת מדרג"ש ז"ל יש לפרש ג"כ רשער רכונות כרעת חסו" דרש"י ירי למעלה סמוך כלפי צד רכתה ר"ל למעלה על הסיביות שנקרא מעלה סמוך כלפי צד רכתה שמונה שם תפילין דר"ת והכן ורבינו גילה טעמו בע"פ שסומך עצמו יותר בזה על דעת מהרג"ש משום שכן הוא עמ"י רסוד ג"כ שהתפילין של יד דרש"י צריך להיות סמוך לסיביות שנקרא מעלה בחינת נכבה חסוכב גבר שרש"י כנגד אמא ור"ת כנגד אבא כידוע וכמו כשל ראש שמקודם רש"י ועליו ר"ת. רעיון באות חיים שם שרשקה על לשון רבאר"ס שם בס"י ל"ר סק"ג שהביא דבריו חסו"ל ובתב וכן דעת האר"י ז"ל ולפי לשונן שם שהביא דעת תאר"י הוא להיפך מדעת חסו"ל

כ. (א) סקורבי ביתו של מרן בעל דרכי תשובה זי"ע ידעו לספר דרכו בערש כ"פ להדי ולחפש אהרי מסבעות מדורדות ונאות דייסא שיהי' לו לצורך נתינת רצודק לקופות לרמבכ"ג ככל בוקר משום זה אלי ואגוהו ואצל בנו הוא רבינו לא ראינוהו לרקוק בוד רק שהוא נתן בשפע רב יותר מכפי כחו ויכלתן ונשמע מפה קדשו אשר רוא כ"פ כעל הוצאות דבות לקופה רמבכ"ג עבור אנשי שלומי כפלים מכתף הפדיונות שנתנו לו עם התקפאות. וראינו כ"פ בבוקר שחי' מחפש לו איש מלוח (בשעת רחוק שכלה פרומה מן הכים) להלוות לו סך מסויים לצורך הפרשת צדקה לקופה חנ"ל קודם ק"ש ותפלה וכלתי זאת לא הי' יכול לעבור עבודתו בחדוש

כב. באם איתרחיש נסיעה לדרך קודם התפלה ה' נוהג לומר בהשני זונות תפילין של בוקר הנ"ל כל סדר ברכת השחר כדי לכלול ברכת המכין מצעדי נבר קודם הנסיעה והתפלה או סדר התפלה והקרבנות עד הודו (ואח"כ בעת חזרת תפילין לתפלת שחרית בבירמ"ד תתחיל עם הצבור הודו וכו')

כג. כשהסיר זונות תפילין הנ"ל שתה קאווי רתחתה עם צוקער מעורבת בתוכה וזהו הי במקום פת שחרית שאחז"ל דהיכי דמעיס מידי לית לן בה (עין ס' בית שלמה תולדות וסינו השרש זי"ע אות סי"ד)
כד. כשהי' נוסע לאיזה מקום קודם התפלה וכבר האיר השחר והגיע זמן ק"ש של שחרית ולא הספיק להניח תפילין של ק"ש במסג' הנסיעה (ודניהם או בדרך) לא רצה לשתות (א) ולמעום מידי קודם הגהת תפילין וק"ש

כה. עוד הי לו שיעטין ללמוד גמ' ותוס' וגם בש"ס ירושלמי קודם התפלה וסמ' סוכה למד בכל יום בבוקר (א) וכשסיימה חזר חלילה תמיד

כו. יקר מאוד הי אצלו חוסן קודם התפלה מוקמר ומוגש רק לצרכי נבות לתורה ועבודת ה' לכתובת חידושי תורתו חיבוריו הגדולים בכל מקצועות ולפעמים גם בסיפורי מעשיות של צדיקים הראשונים כמלאכים כהבעש"ט הקדוש ותלמידיו הק' זי"ע וכיוצא לעורר זכותם (אשרי אוזן ששמעו מפיו רק' מה מפיק מנגלות שיחות פרושות נחמדות ונעימות חדשים לבקרים כמשיין רנובע אשר ידע ודייק ות יד גדול כוד משובל מאבות ו רבותיו

כז. (א) עיין בזוהר הי לרנה"ק מהרי"א מקמארנא זי"ע על זוהר דף רט"ו בשיאיר דיום חל חובת מצות תפלה מן התורה ואסור לאכול לפני התפלה אפי' מעט ולשתות עד שיקבל עליו עול מלכות שמים בק"ש ובאיזה תפלה קצרה דנמצא בדברי הנ"ל או בשאר תפילות ובקשות ואז מותר לו לשתות פי' סמוע עם מעט צוקער אבל מאכל נסוד ששייך בו נאור אסור עד שיתפלה תפלה נמורה עכ"ל ר"ק ועיין מה שהאריך רבינו לענין איסור אכילה קודם התפלה בדברי תורה (ח"א אות י"ח) שאין להקל ולתורות חיתר בזה גם לחלושי רלב וזלח לחולי ומסוכן קצת ר"ל ושומר נפשו ירחק עיי"ה באריכות

כח. (א) בימי חליו בימי האתרונים כשהוטב לו קצת ורתחיל ללמוד שיעורו ברתפילין כמס' סוכה ולא ידע מסום שעמד בה מרים הוטל על ערש דרו והצטער מאוד ואמר רבש"ע הראני נא בכבודך שאזכור ולחכיר את מסומי ואז מיד נזכר הדף בדיוס והורה לו והתחיל משנתו כסדרן ועיין מזה בספרו דברי תורה ח"א אות ס"ט שמקובל בשם גאונים וצדיקים אצבענו ללמוד בכל יום מס' סוכה ועי' ז' פלו ויכנעו או ב' ו' נצל סדם שלא יוכלו להרע לו ועי' בשער ששבר כריש מאמר סוכה שלום ע"ש

וממש די' חד כדרא גם כפרס וד' לספר לדור מעש ות' אמתיות וברורות) ואזוב
 הי' לו נ"כ קודם התפלה לעסוק בפועל או עכ"פ בדיבור מענין הכולל
 באה"ק תנ"ב שתחת דגל נשיאתו הרמה (מלבד נתינת הצדקה כנ"ל סי' ב')

לעורך זכות ר' מאיר בעל הגם לשובה

כו' בספרו על מנהג הצדיקים אבותינו ורבנותינו ז"ל אשר אם כי היו
 נזהרים בכל האפשרות שלא לישב ולברך להבאים בצילם (שנקרא
 געזענענען) קודם התפלה מ"ט לעת הצורך כגון לחולה או כיום א' למי שבא
 עוד על ש"ק ונחוי' לנסוע לביתו הי' מברכם כנ"ל קודם התפלה ולכאורה
 הרי אסור לברך לחברי' עד דיברך לקב"ה היינו בתפלה כמבואר בזה"ק
 פר' ויהי' (ר"ה רמ"ח ע"א) וצ"ל מפני שכבר אסור ברכת התורה וק"ש
 בשחרית בבוקר ובפרס שהניחו תפילין עול מלכות שמים וקצת תפילות
 אחרי' או קודם ע"כ מותר לעת הנחוי' לברך לאחר' ג"כ ועל סמך זה
 נהנו היתר לעת הנחוי' להקדים שלום לבית רעהו כגון בדרך וכיוצא כיון
 שכבר הניח תפילין וק"ש של שחרית. (דברי תורה ת"י אות ג' כת"י)

כה' אה' כ' קיים הכון לקראת ה"א ונפנה ובא לחדרו ורחץ בנקיון כפי
 ופשוט את בנדי' ולבש בגדים אחרים בגד עליון (בעש שע) של משי
 וגם אכנס המיוחד לתפלה (וכשר'ך לכירמ"ד אחר להתפלל כש' ע' ראשו
 כובע שקור' ספארק מיוחד נ"כ לתפלת חול רמנח' וערב'ת רק בשחרית
 שממילא דלך בהמלית על ראשו ובשרתפלל בבית מדרשו נכנס אחר התפלל
 בהכובע קמנה שקורין יארמיקע או טאפיל שי' ראשו והמלית על כתפו) ובחרדת
 אלקים הניח המלית גדול והתפילין (הרש"י) בחדרו ונכנס ככה מעומד
 במלית ותפילין לביהמ"ד שביכיתו וחי' נהוג עצמו לכסות התיתורא
 וקצת דופן רקציצה שלצד הראש עם המלית כדי לצאת דעת האחרונים
 שם'ל שתפילין של ראש צ"ל מגולים עפי' ש"ע וגם דעת הארזי' ל' שצ"ל
 מכוס' תחת המלית (עי' בספרו נמוסי או"ח סי' רע"א)

כט' בכניסתו לביהמ"ד הי' הכיס של טו"ת עם סידור האר"י ז"ל בידו
 כנגד הלב' וגם כשהלך לביהמ"ד אחר להתפלל (ואו' מנ' דמו"ת רס
 בבידמ"ד) נשא נ"כ בעצמו הכיס עם סו"ת הסידור בבואו לחצרות בית
 ה' להתפלה וכן בש"ק נשא הסידור בעצמו ולא נתן למשמשו

ל' אביו ז"ל נהג ביציאתו מפתח ביתו ובבואו לפתח ביהמ"ד להתפלל
 להניח ידו על המזוזה ולעמוד שם הרבה בדביקות עבודה גדולה ורבינו
 לא נתן כן (וזה לפעמים קצת בוד"ד ויו"כ) רק גכנס לביהמ"ד וכדע'
 והשתחוה בדרך חילוכו

לא' מיד שלבש פאר התפילין על ראשו לא נתן שלום אדם וכשפשומו
 לו יד לא תחזיר שלום רק השיב בלה"ק או הראה תפילין חבוש על
 ראשו וכן לא דיבר כלל בהתפילין וזאת בלה"ק לרמוז דבר נחוי' לשעתו
 עד אחרי חליצתו אחר התפלה

מצות ציצית

לב על טלית קסן לא הי מברך וכן נהגו אבותיו חק רק שיש לכוין בברכת להתעטף בעת עטיפת הטלית גדול לפסוק גם הט' ונילה דעתו להתלמידים כחורים שאין מתעטפין בטלית גדול ככל זאת שוא ה עדיף (א) שלא לברך על הטלית קסן

לג טרם לבישת טלית גדול לקחו ביד ימינו (יא על כתפו) ובדק הציצית ואמר הפסוקים ברכי נפשי וגו' והריני מתעטף גופי בציצית וכו' והסיר קיפולו ואחזו בשתי ידיו מופשט לאחוריו עד ראשו וכירך להתעטף בציצית והניחו על הראש ועשה העטיפה

לד סדר עטיפת הטלית לא כמו שנוהגין לכסות כל הפנים והעינים בהטלית ומביא בשם זקינו הגה"ק בעל שם שלמה זי"ע דאין אפשר לומר דזהו עטיפת ישמעאלים וכי הם חולכים בכיסוי פניהם לגמרי הלא אז יפלו בפחדים ובורות ויכשלו בדרך אלא ודאי שהעטיפה יהי' כך כשלוכש הטלית מאחוריו יעלה על ראשו ולא יותר וכל הפנים יהי' מגולה ויגביה הטלית מלמטה למעלה (א) עד לחציו של רגוף ומשם יעשה הכריכה סכיב הצואר ולמטה דומנו ויכסה עד פיו ויזרוק הד ציצית לצד שמאל לאחוריו (עין בנמוקי אורת חיים סי ח) ויאמר מה יקר וכו' וישלשל הטלית למטה בנהוג

לה הניח הטלית על שתי כתפיו מזה ומזה באופן ששתי רציצות מלפניו ושתיים מאחוריו לעומתן ולא תהב הציצית (א) הוך דחטרה ואמר

לב (א) עיין בספרו נמוקי או"ח סי' ט"ו שבירך טעמו שלא יברך על טלית קסן וכן מבואר באשל אברם מרנה"ס מבוטשאטש ז"ל סי' ט"ו וכן פסק בשו"ת מר"י אשכנזי האו ח סי' נ ועיין באשל אברם מרד"ת לרנר"ס הנ"ל שדעתו נ"כ שבחור שאינו מתעטף בטלית גדול לא יברך הברכה אך כתב עצה שנשוי יברך ברכתו על טלית גדול בקול רם וחשא נו נשוי ישמע מסגו ויכוין לפסוק גם הט"ס

לד (א) עיין בשלמי ציבור דיני ציצית שכתב שבשעת הברכה יכסה נ"כ הנוף ובשו"ת לתם שלמה להנאון משאמלוי שליט"א סי' י"ג מברך הדבר שאותן שעושים העיטוף רק סב ב דראש בלי הנוף לא יצא בוד יר"ה רעיונף

לה (א) דיניו הזדיר סאוד ודקמיר שלא לתרוב דציצית הוך החגורד הנם שיש בזה מעלד שע"ז לא יהי דציצית נגדרים לארץ (עין מזה בבאה"ט כסי' כ"א ס"ה') עיין בנבחים דף י"ט ראמדינן אכנס מינו נ יז מוכב במחצית השקל כמי' ו' והעיר מגמרא זו דחנור מפסיק ועיין במצות שמורים בשער הציצית שכתב שאין שום איסור לנרור הציצית לארץ רק צריך לזרז בזה לפי שחומי רציצית דם דקים זאם ידרוס עליהם בקל יפסקו ולא יוכל לתקנם מיד ורביא כסר ראיות לזה וסיים דס"ש ועליו הכתוב אומר ומאתי במטאמא השמר

כיון שהמלית הוא בחי' אור מסיף ע"כ אין נכון לתחוב אותו ולקצרו בצמצום וגם כשנפל המלית מהצדדים מהכתפות ושאו הציצית שלמטה מהמלית נגדרים לארץ לא דקדק על זה כלל והי' הוזהר ומניח תמיד עי' חתמים כנ"ל

לו על המלית גדול הי' עמרה של חומי כסף קלועה בראשו (ולא של כפתורים ולולאות) (א) וגם באמצעו של המלית הי' עמרה רק לא רחבה כ"כ, והעמרה היתה תפורה על התיכת משי וכן הארבע כנפות שהציצית תלויה בהם די התיכת משי

לו בחורים (א) קודם נשיאתם לא חי' מתעמפים בבית מדרשו במלית גדול אבל אם אירע שכאו בחורים מגליל העליון ואשכנז לא מיהא בהם לשנות מנהגם להתפלל כמ"ב.

דא ודאי לא והל' יר מיראמ' וד אפשר דעונש ש נתן לכל שרחיכר עירנא ושרפך מפרשינו ותן י"מ שנורר דצ' צ' שמותר לוכנס בו לכית רכסא אתמרר וכבר רפחירו וד את דרמו' וקצת מן דיומר' ער שאם ידאו בבית רכנסת ציצית נונע לארץ יחררו בולם חררר גדולר' כאלו די ס"ת בארץ ורוצו גדולים וסגס' להנביו' ואם ראו דצועות דתפילין נודרת בארץ אין חוששין לר' וכו' ונרפך דרכר וירי לרפך עכ"ד ועין במחזק ברכר כסי כ"א אות ב' ובסאמר מדרכי דספרדי שם אות ר' שכתבו בשם הרוקח דאינו אסור אלא לדרוך עליהם דאז איכא ביווי מצור משא"כ במגר' לבר וראיתי כעת בשער הכתות בדרוש דק"ש וכן במידור חמדת ישראל שם ח"ל בהניעך לארבע כנפות הארץ כאן תתיר אותם רכנפות של דמלית המונחת על כתפותיך ותתירם שיפלו למסר וכו' ועם אחרת שמעתי מסורי ז' באופן זה כי ברניעך אל הסוסם דוד תשים שני צדדי דמל' על שתי כתפך כדרך מר' שגורנים קצת בני אדם וכו' עכ"ל ודגר מלשון דראשון ששמע מר' מרדכי ז"ל מראר' ז"ל נראר שבכל התפלד יה' דמלית על רכתפות אך באהבת עולם צריך להתיר אותם שיפלו למטה ומלשון דשני נראר איפכא שבכל התפלד לא יהי' המלית על הכתפות דס באהבת עולם צריך להשים שני צדדי המלית על הכתפות אך מצאתי פתרון הדבר במרי עי' חיים בדרוש דק"ש ברנ"ח שם דיש הילוק בזה מי שהוא משורש קין צריך שיהי' שני צדדי דמלית על כתפיו בשעת ק"ש ומי שהוא משורש דבל צריך לדרסר צדדי המלית מעל כתפיו בשעת ק"ש ועיין שם שנותן סימנים מי שבטבע מפרד מרמים ואוהב מלאכת הציור וכחנר הוא משורש קין ומי שהוא איש חלש בטבע ויש לו מה מוכרת לדרוש בלשון צה הכי שהוא משורש חבל ונתן עוד סימנים ועיין לעין בשער הגלגולים עי"ש הדבר באריכות והוא למעלה מהשנתנו והס"י

לו (א) מנהג לעשות עמרה טובא במצ"א בשם של"ת, והלכוש בס"י, הישביח מנהג הסמוכות שאין עושין עמרה דאם עושין עמרה למלית נראה דעיסרה נעשה לכסות הראש אבל הנאון מלכים ז"ל כותב בזה חכמה דיעשה כזה עמרה גם באמצע המלית ואז נראה דאין עיסר לכסות הראש עי"ש

לו (א) עיין בתשב"ץ טמן סי' תס"ב סמך למלכות אשכנז שאין מתעמפין במלית גדול עד אחר הנשואין ועיין בבני יששכר (בסאמר) חודש תשרי סאמר י"ג אות ב') שכתב הסעם דנוהגין עד היום ראין מתעמפין עד הנשואין דהנה

לח ה' סדקדק והזהיר לישן בהמלית קמן גם בלילה באותו שלבש בו ביום (א) ולא המיוחד ללילה לבד והצטרף זאת לסניף שלא לברך על המ"ק כיון שישן בו בלילה דיש דיעות דאז פסור מציצית, והקפיד סאוד אם ראה לא' שאינו ישן בהמ"ק

למ המלית קמן שלו ה' (של צמד) ארוך ורוחב הרבה (א) ולבשו על הכתונת ולא תחב הציצית כלל תוך המלבושים רק תלויים וגראים

מ. במלית קמן ה' שני נקבים על הכנפות שהציצית תחובים בו ובמלית גדול רק נקב אחד (א) והיוזק הציצית כמלית קמן סמוך (ב) לבגד ממש

סא כשנתכבד להיות מוחל לפני התפלה והתעמף לכבוד המצוה בהמלית גדול שלו ובירך עליו אז הגם שלא התפלל עוד עתה והסיר המלית, ואם שנשתחב בהפסק גדול כהליכה ממקום למקום וזמן ארוך בכל זאת כשהגיע זמן תפלתו לא בירך עוד הפעם על המלית כי אם יצא בחכרה ראשונה.

מב בלבישת המלית לתפלת מנחה רעווא דרעווין בש"ק ידקדק שלא לכסות את המצה בשעת העמיסה (אם כי בשאר פעמים אין סדקסין כ"כ בעת רעמיסה שמתכסה לפעמים גם רמזה עיין לעיל סי' ל"ב) כי אז מתגלה המצה כמבואר בסידור האר"י ז"ל ומקורו בהנחת סהר"י צמה בפע"ח (נמוקי או"ח סי' ח')

ענין העיסוף מודר על אור מקיף רכולל בחי יחיד"ר והאור דהוא בא סן שמחר של מצוה ורשרוי כלא אשר שרוי בלא שמחה עכ"ר

לח (א) עיין בצמח צדק דחדש להנה"ס מליבאוויטש ז"ל שהאריך שם שיש ליוחר לישן במ"ס המיוחד ליום ולילה כיון דלר"ש כסות המיוחד ליום ולילה חייב בציצית אף בלילה ואעפ"כ נקרא ס"ע שחזם"ג כיון דבסות לילה פסור ולדיעה זו מקיים מצות ציצית אף בלילד ולכן יש לישן בה עיי"ש

למ (א) עיין במדרש פנחס להח"ס סקאריץ וי"ע בח"ב אות ד' כי הגער עד בן י"ג שנה יש לו ללבוש המלבוש של ציצית על כל בגדיו כמו שסודין לאב סירידים גדול כי לדעת רמסקים יש ללבוש ציצית על בגדיו ולדעת דמסובלים יש ללבוש תחת בגדיו בפנים ורמקם כי זה מצד היצוגית חתורה וזה מצד פנימית התודר ובחי נגדר שבתורה רוא מבחי' שית ססרין והוא מבחי' סוד נער כירוע וע"כ יש לגער ללבוש על בגדיו עכ"ר

ס (א) עיין במפרי מאסף לכל המהגות סי' י"א ס"ק ס"ה שמתן האריו"ל לא חכרע בזר ובמצות שמורים מבואר שגם דעת דאר"י לעשות במ"ס שני נקבים ועיי"ש שהבאתי טעמו ע"פ הסוד

(ב) כן הוא דעת הרב התניא בסידור שלו שצריך לחזקו סמוך לבגד ממש כדי שיהא הקשר ראשון למעלה מקשר גדול ועיין במפרי מאסף לכל המהגות שם במ"ס ע"ו עד סבבה גדולים שכתבו שצריך לעשות בן

מ. בשבת אין לקפל המלית אפי' שלא בדרך ציפ' לו. אם מניה קפיל עד שבת רבא (נימוק או ח ס מן ט ב)

מצות תפילין

מד תפילין של רש"י ושל ר"ת שמונהים בכיסם בתוך כיס הגדול (של מלית) יניחו תפילין של רש"י מצד שמאל ותפילין דר"ת לצד ימין כדי שכשיבא להניחם יפגע בשל רש"י תחלה (לא כמו שנורגין דעולם שמניחים דרש"י בצד ימין ודרת בצד שמאל) כמו שבכיס התפילין השל יד הוא בצד שמאל ממעם זה שיפגע בו תחלה ככה בשני הזוגות דרש"י ודרת כנו וכן עפי' הכונה תפילין דר"ת שהם מוהי אכא ממילא צריכין להיות בימין ודרש"י שהם מוהי אמא יהיו בשמאל (אוק ח יס סי כ"ה סג ג)

מה מותר להניח מלית עם תפילין בכיס אחד ואין כאן חשש איסור משום שהמלית למעלה על דתפילין שקדושתם גבוה דכי אסור להניח בגד על דתפילין להיות לחם לשומר ומגן (אות ח ס ס כ"ה ס ב)

מו נוסח לשם יהוד קודם הנחת תפילין אמר כנהוג (עין אות חיים סי' כ"ה אות ט) רק חוסיף לומר נוסח הנדפס (א) הריני מניה תפילין של יד להביא כל הנכרים תחת רשות השכינה התאה ותפילין של ראש להביא כל הנכרים תחת רשות השכינה עלאה ככתוב כי אתה ה' עליון על כל הארץ מאוד נעלית על כל אלקים (וכן סיפר רבינו בשם אבותיו הקדושים ששמעו מסד קדושת מרן בעל דברי חיים מצאנו וצ"ל שאמר זאת בלרכת אש ועין דברי תורד ח"ב אות ו' מד שפי בוד)

מז יש לברך שני חברות ברכת להניח על של יד וברכת על מצות תפילין על של ראש (א) ולא דיקדק רבנו לומר על מצות תפילין בלחש רק בקול כדי שיענו אמן (ב) על ברכה זו

מח אחר הנחת התפילין נמל ידיו במים מפני משמוש במקום הראש והשער ואותן שמחכבין ידיהם בכותל במקום גפ"י מביא בספרו (אות ח ס סי כ ז ס"ס י"ד) ולא היו כלום במקום שיש מים*

מט סדר הכריכות עשה כך אחר הברכה והדירוק כרך ג כריכות

מז (א) עין בספר מצות שמורים שמביא לומר בן קודם הגחת תפלין ודוא מוודר חדש דף י"ח ע"ג עיי"ש
(א) וזר בפסח הרמ"א בש"ע שלו וכנ"י יוצאין ביד רמ"א ועין בפרי קורש דלולים לרגל"ס מזיריטשוב זי"ע שהאריך ג"כ לברך רשני ברכות וכתב שם שרבינו האר"י ז"ל לא תכריע בזה

(ב) עין מזה בזוהר חי על חזוהר וינש דף ר"ר שכתב אחר מצות תפילין של ראש מצוה לענות אמן לדעת רוב מוסקים וראיתי לאיזר חסרי הדעת שאומרים ברכה זו בלחש שלא יענו אמן והוא ממשות נדול ואין להאריך בעל"ר

כתמונת שי'ן במקום הקבורת (עיין אות חיים סי' כ"ז ס"ט ט') ואח"כ על הזרוע כרך ז כריכות שלימים מלבד שני חצאי הכריכות היינו בס"ה מ כריכות (או"ח שם ס"ט י') ואחר כך עשר כריכה א' על פרק התחתון של אצבע האמצעי הניה השל ראש ובירך הידק (א) ואח"כ תמיד הכריכה של האצבע הנ"ל עשה השלישה כריכות על האצבע כנהוג וארשתין וכו

ג הכנים הרבועות של ראש תחת האבנט (ב) ולא שרפך, רעבירן דרך האבנט לגמרי רק תחבן קצת לתוכו

נא לזוהר שלא לברך על מצות תפילין קודם התנהגה על הראש רק קודם החידוק (מנח"א חלק ו' סי' ע"ג כתי"ק)

גב ישנם בני א שבהיותם בעלי מחשבות והרגל נעשה מנע שלוקחים התפלה של ראש בידם ועוקרים רגליהם והולכים ד אמות או יותר בשעת הנחת תפילין על הראש קודם החידוק וצריכין לזוהר שלא לעשות כן דוהו חוי הפסק בין ש"י לש"ר רק במקומם יעמדו עד אחר תכרכה ורחידוק כראוי (נמוקי או"ח סי' כ"ה)

גנ אם בין הנחת תפילין ש"י לש"ר שמע מאחר המברך ברכת להניח תפילין שוא"ת עדיף שלא לענות אמן אז (מנח"א ח"ב סי' כ')

גד קודם הנחת תפילין של ראש צריך להסתכל בו זיינין שישנם על הכ' שיני'ן שמה ומה הם כתובים ובלמים משני צידי התפלה של ראש כמ"ש בזה"ק פ' עקב בזה"ל כל מאן דבעי לאנחא תפילין דרישא מיבעי לי לאסתכלא באינן תרי שינין דאינן רמיו לאינן ז זיינין דאית בהן רמז ריזן סתימין עכ"ל"ק (אות חיים סי' כ"ד ס"ט י"ד)

נה הגם כי רבנו (וכן מהג צדיקים) הניה בבוקר מיד תפילין לומר בהן ק"ש של שחרית (כנ"ל סי' י"ד) ככל זאת מביא בספרו (אות חיים סי' כ"ד ס"ו) לימוד זכות על אותן שאומרים ק ש בבוקר בזמנו בלא תפילין דלא הוי כמעיד עדות שקר כיון שמניחין אח"כ תפילין לק"ש ותפלה עיי"ש

נו כשהניה תפילין דרש"י לתפלת שחרית בירך שנית על ש"י וש"ר הגם שכבר הניהן בבוקר (כנ"ל סי' י"ד) וגם שאירע לפעמים שלא הוי' שחות הרבה בין הסרת השני זוגות תפילין דק"ש להנחת תפילין לתפלה רק בחפסק מעט של שחית קאווי ויצאיה לחרץ לפנות ולימול ידיו בירך על התפילין שנית כנז

(א) ובשעת עשור הברכה על שיד דר ומלית על ראשו
(ב) וכשער שרכים רדוקות אסר הפוסקים ראשך עליך כמרמל וגו' ומחמכת וגו'

נו ובפורים שהי' מנהגו להניח השני וזנות תפילין יחדיו פעם שנית לקריאת המגילה ביום או בין הליצת תפילין דרש"י אחר תפלת שהרית המפסיק ויצא לנקביו וכא' לביהמ"ד ובירך על (שני זונות) התפילין בפעם שלישית בזה היום (ועיין מזה באות חיים סי' כ"ד ס"ק ט"ו) ובימות החול כמעט שלא ראינוהו שהוצרך לחלוץ התפילין באמצע התפלה לפנות לנקביו כי בדרך הזהבין נק' קודם התפלה

נח ה' נהג עצמו עוד ממנהג אבותיו הקדושים שהניח התפילין של יד מיושב ודברכה מעומד (כרעת מנ"א) ואח"כ הכריכות מיושב ותפשי"ר מעומד וכן הליצת התפילין תש"י מיושב ותפילין של ראש מעומד (א) (עיין מזה בספרו אות חיים סי' כ"ד ס"ק ט"ו ובהשמטות לספרו שם באריכות)

גמ תפילין הקדושים החשובים שהי' לו מדרשה מאבותיו הק של מרן הרבי רמ"ל מסאמב זי"ע (ע' אות ה ס' סי' ל"ו ס"ק ב) וגם של מרן הרבי ר"א מליזונסק זי"ע וכי"ב לא הניחן וולת כשהלך אותו יום למכול בסקת לנודל ערך קדושתו ורוממותו

ס כשהביאו לפניו שיניח תפילין בפעם ראשון חנך לנער שנעשה בר מצוה הראה והניחן להנער בעצמו ולמדו והזהירו שלא לשיה כלל (א) כשהתפילין פאר חבוש על ראשו וליזהר בקדושתו

סא לא הי' חלוץ התפילין דרש"י עד אחד עלינו וע"כ נקוה כמבואר בשער הכונות (בענין נוסח התפלה ועיניו) ובמ"ח (במס' שארית יום הראשון) ועיין מ"ש בספרו אות חיים סי' כ"ה ס"ק ה' ליישב מנהג

גה (א) בלימוד רשיעור רמון' לתלמידים אמר רבינו לענין דנחת תפילין בישיבה בין שלא נמצא חולס על זר ובמקום שלא שייך חשש יוהרא כמו בארץ ישראל שהכל עושין כן וכן מי שהוא זמן בא בימים שלא שייך עליו חשש יוהרא מדוע לא יעשר בן

ס (א) ראיתי בספר משמרת שלום (לד"צ סטיראנוב ז"ל) בפי ו' אות ח' שמביא בן מאביו הד"ס ז"ל שדוריד בוד כנ"ל ומביא שם דמסע ע"פ מניסיות כי יש נ' אותות אות דברית אות דתפ"ל אות דשבת כנגד נפש דוח נשמה אות דברית הוא כנפש ע"כ דוא כנילוי וכבשר ממש ואברהם כשניסול נ תוסף לו ה' שהוא כנגד ה' אחרונה שכשם בחי' נפש ואות דתפילין הוא ברוח ע"כ כתוב אות בתפילין של יד שהוא כנגד רלב שכן משכן הרוח חיים ומסגו פארך רבוש עליך ולטומנות לשון תבשיט ותמארת כלשון המשגד ולא בטומפת, ותמארת דוא סוד ו' שבשם הוי' בחינת רוח ורש"י מירוש ולטומנות כמו הטיף אל דרום לשון דבור המתקין רש"י כלשון המהור סוד זה כי תפילין הוא אות שבורות ממלא ואות דשבת הוא כנשמה ע"כ הוא באהבסאי בסוד סתנה סוכה יש לי בבית ננזי ושבת שמח ובין שתפילין הם אות שבורות ממלא ע"כ אין לדבר בתפילין רק דבורים קדושים עבה"ה.

החסידים ואנשי מעשה שנהנו לחלצן אחר ש"ע דלחש ומניחים סיד תפילין דר"ת עיי"ש

סב בין תפילין דרש"י לר"ת חשיה כ"פ עם תלמידיו במילי דחסידותא וכיוצא פעמים בא בארוכה ופעמים בקצרה וכשהסיר התש"ר הגם שתש"י עדיין עליו שפתי צדיק ידעון רצון בדברי פי חכם חן

סג אחר תפלת שחרית הניח התפילין דר"ת וזיכר שכבר הניד קר"ש כשהניחן בבוקר (כנ"ל) שוב אינו חוזר ומניד עתה בהם רק עמד על רגליו וזיכרון ושפתותיו נעות קצת וישב ולמד בהם שיעור בש"ס בבלי או ירושלמי או איזה שיעור אחר אשר לו בסדר חיים (א)

סד בר"ח חי' הולץ תפילין דרש"י אחר אמירת דש"ץ חצי קדיש שאומרים סיד אחרי חזרת הס"ת להיכל קודם מוסף ואז הניח תפילין דר"ת ולמד השיעור כדרכו כנ"ל ואחר חליצתן התפללו מוסף ושוב לא הניח תפילין בו ביום כלל (דגם שלפעמים דניח תפילין בביתו לתפלת מנחה כמו שיבואר בסי' שכ"א ובר"ח לא דניח) כמ"ש באות חיים סי' כ"ה סק"כ* סה כשיש ברית מילה דעתו נראה שהעם המתפללים לא יחלצו התפילין עד אחר המילה ומביא שכן נהגו זקינו הגה"ק מדינוב בעל בני יששכר זי"ע והגה"ק מצאנו בעל דברי חיים זי"ע אך רבינו בעצמו מפני אומנות המילה שתהי' ידו פתוחה וחפשיית למול ולפרוע כהוגן חלצן מקודם (אות חיים סי' כ"ר ס"ט ח"י)

סו מאוד חי' מקפיד שלא יהי' התפילין של ראש למטה ממקום שער וחי' נזהר ומזהיר בזה גם לאחר יהי' מי שיחי' באם התפילין שלו למטה ממקום שער ציוה לו לתקן שיקח התפילין מראשו ויקצר ויצמצם הרצועות שלו (ועיין בספרו אות חיים סי' כ"ז ס"ט ט"ו) (ב)

סז באמצע התפלת חי' ממשמש ומתדק כ"פ הרצועה שעל הראש שהתש"ר יעמוד ישר ומכוון הדק הימני

סח צריכין איזה פעמים בשנה לזקק ולקצר רצועות הקשר דתש"ר שיחיו על מקומם כי דרכם לימתה ביותר בכ"ע מחמת זיעת הראש או בבואו מבית המרחץ (אות חיים סי' כ"ז סוף ס"ט ט"ו)*

סח בספרו אות חיים סי' כ"ז סק"ו העלה דהמגדל כלורית מדרבנן חוצץ בתפילין ואח"כ בספרו מנחת אלעזר בכתב יד ח"ה סי' ס"ה חזר הדבר בשינון ותעלה דהמגדל בלורית מדאורייתא חוצץ בתפילין עיי"ש

(א) ועיין באות חיים סימן כ"ז ס"ק ז' ד"ה אמת

(ב) מי שיש לו קרוב בראשו (שקורין בלאטקאפ) יניח התפילין במקום שד"י לו

התולת השער מקודם (שם)

ע אותן אנשי מעשה שסניחים שני זוגות תפילין דרש"י ודר"ת ביחד ובורכים הרצועות של שניהם זו ע"ג זו מ"מ צריכין ליהדר עכ"פ במקום הקשר לש"ר ולש"י לא יהי' מונחים הרצועות זה ע"ג זה רק זה סמוך לזה דהנם שעפי' הכונה הם שניהם אמת ואינם חוצצים זה לזה ס"מ פשוט דמדינא צריכין לחוש לחומרא דהם ספק ופולגתא ולדעת רש"י תפילין דר"ת פסולים וכן להיפוך ונמצא (בפרט מי שאינו מניח כלל תפילין דרש"י בפ"ע רק שני רם יחד בכל רתפלד) כשיניחם ועג"ז היינו גם במקום של הקשר של יד וש"ר דאז הוי הרצועות דר"ת למטה חוצצים בין רצועות דרש"י שהם העיקר במנחנ העולם להלכה ולמעשה ונמצא חשש גדול שלא יצא ידי חובתו (דרש"י) כלל ע"כ צריכין ליהדר בזה מדינא רק ב' כריכות שכורכין על היד אין קפידא ויכולין להניח ועג"ז כיון שאינם מעיקר הקשר משורש ההלכה וגם יוצאים בזה הכונה שיהי' רצועות דר"ת מכוסים ברצועות של רש"י (אות חיים סי' כ"ו סק"ו)

עא מי שהוא אימר וסניח תפילין על יד ימינו כרינו ואח"כ נקמעה ידו ר"ל תזרוע השמאלית עד למעלה מן הקיבורת הנם דדעת השאנ"א (סי' 51) דאם אין לו זרוע שמאלית פטור משל יד לנמרי זה לא שייך רק במי שנקמעה ידו השמאלית שאינו אימר יד אבל זה האימר שנם מקודם שנקמעה ידו הניח תפילין על ימינו צריך גם כעת להניח על ימינו (מנחת אלעזר ח"ה סי' 51 כ"ב כתי"ס)

עב בחוה"מ אין להניח תפילין כלל ומי שהוא במקום שנהגו להניח ובא למקום שלא נהגו להניח ינהג במקום שהוא עתה שאין מנהיג דשייך לא תתגודדו (אות חיים ס' 51 א)

עג מי שנהג עצמו שאין מניח תפילין בחוה"מ והוא בביה"מ שסניחין אין זה לא תתגודדו במניעת הנהגתו כמ"ש בזה תנה"ק בעל משנת חסידים כי לאו כ"ע מניחים אז תפילין בראשיהם בפעם א' ויש שאיתרו לבא ועומדים קודם כרוך שאמר ודרכם להניח תפילין קודם כרוך שאמר וכמה סתם שהגיעו כבר לחלל וקודם דלל דרכם לחלוץ תפילין ומהלל ואילך אין להם עוד תפילין בראשיהם וגם י"ל תירוץ שנופו אין נקי וכיוצא שאז אינו בכלל לא תתגודדו (אות חיים שם)

עד צריך ליהדר שיהי' הרצועות שחודות בתכלית השחרות כלי שיהי' כמו שחור ודיחה מראהו (עיין בספרו אות חיים סי' 51 סק"א) ואם נוספין לאדמימות מחמת יושנן אינו נקרא שחור מדינא והוא בכלל קרקפתא דלא מנה תפילין ואם הרצועה באמציעתה כשיעור דוחב שעורה הוא שחורה אך בצדדים (אשר הוא רצועה רחבה) הוא כאדומה ואינו שחורה אז כשר דהושבין הצדדים כסאן דליתא ואם השחורה שכרצועה כמי מנומר ואינו במקום אחד אך יש לצרף יחד לשעור כשעורה או הולכין לחומרא (כמו בכך ששתיירו דויתים מרורד דבעי הוא בנמרא חולין ס"ו ע"א

ומסקינן ביו"ד סי' ט"א סעי' א לחומרא דספקא דאורייתא וצריך להיות שיעור שחורות במקום אחד (מנח"א ח"ד סי' ט' בתי"ק)
 עה לא נהג עצמו להניח רק תפילין דרש"י ור"ת (א) אבל שמושא רבא המסודר באופן אחר מתפילין דרש"י (כי בבוקר הנח תפילין דרש"י אצבעים על אצבעים לצאת דעת שמש"ר עין לעיל סי' ט"ו) ותפילין דראב"ד לא הניח כלל

עו מי ששכח ובירך על של ר"ת והתפלל בהם צריך לברך עוד הפעם על תפילין של רש"י אפי' למי שנהג להניח תפילין דר"ת דהתפלה הוי הפסק ואם לא התפלל בהם רק מיד אחר הנחתן נזכר וסילקם ומניח של רש"י אין צריך לברך עוד דפ"ק ואז אין צריך להניח תפילין של ר"ת אחר התפלה כמנהגו עפי' היכר אך כיון שכתב בש"ע ונהוג לקרות ק"ש בשל ר"ת אחר התפלה ע"כ נכון גם בנידון הזה לרניחם עוד דפ"ק אחר התפלה לקרות ק"ש כמנהגו (מנח"א ח"א סי' כ"ד)

ג' נכדי וקינן חגה"ק מהרצ"א מדינוב בעל בני יששכר זי"ע נהגו עפי' דענו אחריו להניח תפילין דר"ת מיד ככניסתו לבר מצוה בשנת ה"ג (ע' סוד באות ה"ס סי' ה"ד) וכן צויה וגילה דעת קדשו על נכדיו רילדים נ"י שכניסתם לבר מצוה יניחו ג"כ תפילין דר"ת כמו שי' רש"י עה אבותיו הקדושים גם בימי אבלם הניחו תפילין (א) דר"ת רק בצינעא קצת (אורח חיים סי' קס"ה) (וע' יקמ"ס' תת"ל"ד)

עט קבלה מאבותיו הקדושים וגם כן חמנה בפ"ק שלא להקדים להניח תפילין קודם כר מצוה אפי' יום אחד (א) כי רק אז ביום הבר מצוה

עה (א) ע' בתחילת דספר עשר קדושות שם נרפם תשובה מדנה ק בעל יטב לב ז' ע' וכתב וז"ל ונידון תפילין של שמושא רבא דקשית לשאול מעמדי דבר שאין בי כי גם אבא מארי ז"ל ומוזל"ד לא די מניחם גם ראי סבא קר שא (חנר"ק סמאנו) אינו מנחם ע"כ וע' מד שכ' רבנו באות ה"ס סי' ל"ד וע' בספרי לכל המנהגות סי' ה"ד עיי' ש
 ג' (א) ע' בשער דמצות פר יחיי וברגיות וחדושים לרמקובל מר"ז שם בענ' זר

עפ" (א) סיפר לי ת"ח מוברק ומקובל וחמיד מו"ר משה לייב בירינבוים נ"י מפה (מאנשי שלומי של דבינז) שבמד פעמים דן למנו דבינו לפי דמבואר בשער דמצות פר' ויחי מעם למד דקמן פסור מתפילין שהוא בחי' מוחין דמנות ואין לו עוד מוחין וכו' והתפילין הם נקראו חיי חסדך והם מוהין דגדלות והמוחין דגדלות מתהיל לבוא משנעשר בר מצוה כמבואר בשער המצות שם ועיין מזה בפרי עץ חיים (בשער התפילין פרק ד') ולפי מה שכתב מדן האר"י ז"ל בשער רכונות (כדדוש ד' ותפילין) ועיין מזה נ"כ בפרע"ח (שער התפילין פרק ז') ובעולת תמיד (בענין דתפילין) לרקשות למה קורטין התפילין לתפלה והרי בחי' התפילין רם דארת המוחין והמוחין דפנימיו' אינם נכנסים למרי עד זמן העמידה של י"ח ברכות דשפ"ע ותירץ כי מן המוחין הבאין בתפילת

כא התרגשות להנפש חלק אלקי ממעל ואפי' יתום ל"ע לא יקדים להניח מקדש (אות ה ס כ י ז ס ד) (וע בחיים ושלום פ צו ער"כ זה קרבן א)

פ מי שנולד בין השמשות הנם לענין מילה הולכין לחומרא ומלין מיום שלאחריו אבל לענין תפילין יקדים ליום שלפניו (אות חיים סי ל"ו סק"ו) (א)

פא מביא בשם אביו הגה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע בעת חלקה מר אביו הגה"ק בעל שם שלמה ז"ל שהי' סתימת הגולל בערב אחר יום המיתה ולמחרתו הניח תפילין בברכה כדעת מהרי"ץ שאם המיתה והקבורה אינו ביום אחד יש להניח תפילין (מנח"א ח"ב סי' ד')

פב שם הוי' ב"ה כשכותבין בסת"ם ה' ראשונה הוא הקו השמאלי בתמונת כעין ו' היינו ארוכה ופסועה לבר למטה אמנם ה' שני הקו השמאלי הוא קצר ורק כעין נקודה גדולה וגומה לכעין תמונת יו"ד וכן הוא בס"ת הקדושה כתי"ק זקינו חק בעל כני יששכר זי"ע וכן ראו בשאר ס"ת מסופרי דווקני ות"ח ומקורו מפע"ח שער התפילין פמ"ו (דבר תורד ח"ב סי' פ"ג)

פג חזיר מאוד שלא לקנות תפילין סתם בלא הודע מי כתבם כי יש בזה הרכה מכשולות וסיפר שבעיר נדולה בליטא (סלאניסא) שמשם יוצאים סת"ם לאלפים ורכבות ודיבר עם הגאון העצום מו"ח יוסף זצ"ל אבדק"ק הג"ל (בע"ס פורת יוסף ומרבנת יוסף) ושאלו ע"ד הסת"ם מסלאניסא והשיב בתור רב בעירו כי כל הספרים ותו"ם היוצאים משם על פני המדינות מותרים לזרקם לאשפה והמה פסולים מהאורייטא כי זהו נכתבו מסגולתי זקן ורשעים וכופרים וכו' ומקידוש השמות מאן דכר שמי וסופרים חיראים דשם המה המועמים לא ישלחו ההוצה כלל מסלאבתם הקדוש כי לא יוכלו להספיק גם לאנשי העיר הגדולה לאלקים והגליל הסמוך עכ"ד הגאון הג"ל וסיפר עוד שעוד בחיים חיותו של אביו

שם"ע הגם שהחזים ומסתלקים אח"כ מ"ם נשאר רשימו דילדון ומאותו הרשימו יוצאים נ"כ בח' תפילין ע"כ ותתינת מי שכבר בר מצוה ובא לכלל מוחין גדולות ויש לו כח לכל מוחין בי"ה ברכות נשאר לו רשימי מוחין אבל בתחילת בר מצוה ולא דתפלל עוד י"ה ברכות דשם"ע שחרית ואין לו עוד אפי' רשימי מוחין ולפי"ז די' צריך להתחיל להניח תפילין אחרי שם"ע ולא תעלה רב נו דבר ברור בזה כיון שסגנון העולם וגם מתלמיד רבות נו חבש"ט זי"ע להתחיל בר מצוה להניח תפילין קודם שחזית אין לשנות.

הנה"ק כל דרכי תשובה וי"ע תחילו לעבוד אודות הסת"ם שבאו מנאליציען ונתפשטו הסת"ם שלהם בכל המדינות וראו שבני עלי' הם מועטים המופרים שיש לסמוך עליהם וחלקים שיש להם פועלים קלים שבקלים קיימו עלי' כי כסלא לאיני' וכו' על כן יותר כל אחד שיקנה תפילין רק מסופר שמכיר אותו לירא ה' וזהיר במלאכתו מלאכת שמים (עיין באות חיים סי' ז"ט סק"א)

פד הזהיר למי שיש לו תפילין חשובים בערבם שהניהם צדיק וקדוש קדמון שלא להחזיקם בלא בדיקת מחשש שיהיו פסולים ולא להניחם אפי' בלי ברכה אחר שהניה תפילין אחרים כשרים בברכה רק לברקן כראוי ואם כשרים יכולין להניחם בברכה ואם פסולים לא יניחם כלל (אות חיים סי' ז"ט ס"ק ג') וידענו וראינו אצל רבינו שהניה כ"פ לבדוק בכירו ובפניו ע"י הסופרים מובהקים דפה את התפילין הגדולים וקדושים שלו שהניחום אבותיו וצדיקים קדמונים שרפי קודש וי"ע (עיין לעיל סי' נ"ט) ואותו יום שבדקום ונמצאו (א) כשרים כ"ה ה' אצלו כיומא דפגרא ונפשו תגיל בח' וצנה לב"ב ליתן תיקון לחלק במנין שלו אחר התפלה לגדל השמחה

פז התפילין כרך בעצמו ולא נתן לאתרים לכורכן (עיין מזה בספרו נסוח אורח חיים סי' כ"ה) ובספרו רברי תורה (ח"ה אות פ"ו) מביא בשם הנה"ק מצאנו בעל דברי חיים ו"ל שאמר כי חכורך תפילין בעצמו מצננין לו ניהנם עיי"ש

פו כרך חרצונות בשני צדדי התפילין על התיתורא (ולא כעניול וכו' כד מלכד רתפילין) ובריכה כזו מזה ומזה בשני צדדי התפילין חשוב כורכן ככנפים (עיין מזה באות חיים סי' כ"ה סק"א וכן' כ"ד סק"ב)

פח מנגה מאוד אותן המביאין לתוך בית המרחץ המלית ותפילין ויש כוח בזיון הקדוש וחושש להחולכים לסבול במקנה קודם התפלה ומביאים לשם התפילין כפנים דיצא שחרם בהפסדם אלא צריך להניחם ולהשאירם בפרוודור שלפני המרחץ (נמוקי אורח חיים סי' ס"ג)

פד (א) אחרי מכות שנת תרע"ד במומו מאבילות רמז של מטירת אביו הנה"ק וצ"ל אז מיד רניה לבדוק את התפילין הקדושים ונוראים שנשארו מורשה מכות אביו ולמסלר בקודש שהם של זקינו וא"ק דררס"ל מסמכות וי"ע ובמסר בדיקתן אמר רבינו ונילה מה שנמסר בחצתו כי בזאת תבחנו אם ח"ו לא ימצאו התפילין הללו בצביונם וכשרותם על נכון וזו לסימן אצלו שלא חפץ בו ה' ואז לא יסבל שום פיתקא (פזויט"ל) ובקשה מבר ישראל ולא יעמוד בתור אדמו"ר ומנהגת כלל משא"כ בשיחיו נמצאים כשרים כהלכתן שיוכל להניחם כראוי אז בע"כ לא יסרב עוד להמשיכים על פתחו וזכות אבותיו מסייעתו וכן רי' שנמצאו מאז כב"ע בימים ומוכם עצהיו"ם נחלת שפרח עלי

דיני תפלה ונוסחתה

כמו בענין נקיות ובדיקת נקביו של אדם קודם התפלה עיין בספרו
 נימוקי או"ח (סי' ב' וסי' נ' ס"ט י"ז) באריכות שמקובל מאבותיו
 הקדושים שלא לילך בזה בדמיונות לדחוק ולנסות את גופו הרבה שזו
 לא יועיל רק יזיק לגופו ויבלבל את מוחו ועורקיו בשעת התפלה וכיו"ב
 רק כל עזים יעשה בדעת. ונס מביא שם בשם מרן בעל דברי חיים מצאנז
 זי"ע כי שיעור יציאת קמנים לאדם בינוני הכריא הוא שלוש שעות בין
 פ"א לפעם שני וכ' עוד שם לענין חולי השלשול ל"ע שיותר מוב ורפא
 לו לעצור ולשהות עצמו ואינו עובר על כל תשקצו וכל דבר יהי' בפלס
 השכל בלי חוסרות ודמיונות יתירות המחלישות ומבמלות מתורה ותפלה
 רק לנקות הגוף כראוי לעבודת ה' ולקיים הכון לקראת ה"א עיי"ש

צ היוצא מבית הכסא אפי' לא נפנה שם כלל וכן היוצא מבית המרחץ
 גם אם רק נכנס ולא רחץ ולא סבל צריך נפ"י (נמוקי או"ח סי' ד')
 ועיין במנח"א ח"ג סי' נ"ד כי רוק אינו מעיל לרחיצת ידים לתפלה
 עיי"ש

צא בית הכסא של מרכבת הקימור ויש שם מים (ואסער לייטונג) הי'
 דעת אביו הנח"ק בעל דרכי תשובה זי"ע דיותר ליטול שם ידיו כיון
 שהחפירה תחתיו אינו קבוע בארץ וגם אותן שיש להם בית קיבול עתיד
 להפתחו ולחוריק אינו נקרא בית הכסא קבוע (א) ועדיף יותר מבית
 הכסא פרסאי המכונאד בש"ע סי' פ"ג סעיף ד' (אות חיים סי' ס"ג ס"א)
 אך לעצמו הי' מחמיר בזה רבינו וגם אביו כי הי' להם מים מסילא
 שהוליכו בדרך אתם תמיד צליחית מים אמנם להוציא משם מים ע"י
 כלי לחץ לא החמיר כלל ושפיר דמי

צב זמן ק"ש יש לדקדק על שעות זמניות כשימית הרמב"ם ועכ"פ מי
 שאיחר בקיץ בשעות זמניות יש ליותר שיאמר ק"ש עכ"פ בשעות
 שוות כשימית רוב הפוסקים (שנארד לרלכר בדעתם) שאז זמן ק"ש ושעות
 שוות הוא ע"פ מורה שעות שלנו באופק מונקאטש הוא בשעה 8 עם 17
 מינופין שזה שעה 9 באמת וכן בכל מדינה ומדינה שהמורה שעות
 מסודרים לפי חוק הממשלה אחרי מורי שעות של נתיב הכרול (מיטטעל
 אייראמיטעל צייט) יש לדקדק לפי חשבון ההפרש שיש משם (עיין מור
 בספרו מנח"א ח"א סי' ס"ט ובה"ב בשירי מנח"א שם ובנמוקי או"ח סי' נ"ח)

צא (א) עיין בשו"ת לבושי מרכי (להנח"צ ממאד ז"ל) מהדורא תליתאי סי'
 א' שכ' בענין בתכ"ס שבזמן הזה שעל ידי וואסער לייטונג וכן הבה"ס על
 מרכבת הקימור שדומה ממש ועוד יותר מבזה"ס פרסאי כבר דברתי עם הנאון
 בעל דרכי תשובה ז"ל ואמר היתרא עיי"ש ועיין בספרי טאספ' לכל המחנות סי'
 ד' ס"ק צ"ו וס"ק צ"ט וסי' ס"ג סק"ה וסי"ו

צג יפה מנהג החסידים ואנשי מעשה שנתפשט דרכם ליוהר במבילת עזרא ולכן נכון מה שנוהרין בכ"ס שעכ"פ חבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה (נמוסי או"ח סי' פ' ח) וצ"ן שם לעיין בספרו חיים ושלום (פ' ויקרא) שמביא מקור שלמכיל לקרי' הוא דת יהודית עיי' ש' (ובמנהג' ת"ד סי' נ"ד)*

צד מנהג אבותיו ורבותיו הקדושים שהוא מוקינו הנהג"ק בעל בני יששכר (עין לעיל' בס' ב' בהג"ר) וכן נהג הנהג"ק בעל דברי חיים זי"ע ללבוש החגורה המיוחדת לתפלה רק לשלש תפלות ביום ונראה ונדע מעמם כי אם ילבוש החגורה כל היום אז לא יקיימו הכון וגו' לתפלה וזה יותר ראוי ונכון מהלובשים חגורה כל היום (נמוסי או"ח סי' צ"א) וגם לא נהג רבינו לעשות קשר בהאבנט כי אם כדרכו ותחטו כתוכי בלי קשר

צה אחר התפלה לא חגר האבנט כל היום כנ"ל אפי' בסעודות שבת ויו"ט רק בסעודה שלישית הי' יושב עם החגורה והי' לו מיוחד לזה חגורה לביתה ואמר המעם כיון שהכגד עליון שלו (בעקישע) לכן אין ללבוש שחור על גבי לבן וכן בכל פעם שהלך כבעקישע לבן כנון לתפלת ימים נוראים ושמחת תורה הי' החגורה ג' לביתה אבל בליל שבת ובבוקר עד אחר הקידוש ולברית מילה כשהי' מוהל לבש האבנט ג"כ ובבוקר חמץ בערב פסח וכן לסידור קידושין ולריקודין לפני הכלה לבש האבנט

צו הנהג"ק בעל דרכי תשובה ז"ל ואחריו בנו הוא רבינו הרעישו והחזירו שלא יבואו נשים להתפלל בבית מדרשם בעזרת נשים עם פיאה נכרית ואפי' פיאה הנקרא פריזע"ם לא יראו להוצי' (א) בשעת התפלה (ככה רוהיר רבינו מאוד ודרש ברבים בבית מדרשו כשנה דאחרונה כשבת בראשית תרצ"ז ודרו ד'י' פעם דאחרונה שדרש והוכיח כרבים בב' דס"ד בשעת תפלה לפני קרד"ת)

צז קהל אחד רצו לעשות תקנה (קלקלת) שלא להתפלל תפלה ופד"ו בקול והנאמן מבאניהאד ז"ל בעל פרי השדה אסף בזה תשו הגאונים נגד זהו כאשר מכואר כקונטרס יענה בקול ורבינו ערך ג"כ תשובתו דמצות תפלה (זולת השמ"ע) הוא בקול ולא בחשאי (מנח"א ח"כ סי' כ')

צח (א) רבינו לשיטתו שהחמיר מאוד במיאה נכרית ויש כוז תשובה ארוכה בכתב יד שו"ת מנחת אלעזר ח' ח' ס' ל"ה להחזיק כש סות הבאר שבע ובספרו נמוסי או"ח סי' ע"ה כתב ע"ד דמנ"א שם שכתב על רבאר שבע דדמר דתוויס מעיקרא כתב ע"ז שמעות סופר הוא או מאיות תלמיד מועה אשר הכנים בו דבריו ולשונות באיזר תיבות ולתלות באילן גדול (המנ"א זצ"ל) עיי"ש ועיין בדס"א סי' ע"ד סעיף א' דדבר שהוא ערוה אפי' לאשח אחרת אסור ומסורו מדברי הרא"ש ותבין

צת. אסור לשנות מנוסח האר"י נוסח הכולל לנוסח אשכנזי אבל מנוסח אשכנזי לנוסח האר"י שהוא שער הכולל (א) מותר לשנות (מנה"א ח"א סי' י"א ועין ס"ש בזה בחיים ושלום כפר' ויהי על דפוסו האספו ואנידר לכס) (אצל רבנו לא הו' מתפלל לפני התיבה כחור או שגר ראשונה לנשואין) צט כשנמע רבינו למקום אחר ע"י כיבוד ברית מילה וכדומה וח' רצון אנשי העיר שיתפלל בבחכ"נ ששם הי מתפללים נוסח אשכנזי הי נוסח רשות ממובי העיר דשם שיח' מותר לו להתפלל בביהכ"נ הלז עם הצבור כמו בביתו ואל ישנה בזה נוסחתו נוסח הכולל ק רבינו הזהיר להתלמידים שלא יתפלל על המעקה שבביתו שהוא סמך לביהכ"ס ולדעת כמה דיעות (א) שאסור להתפלל שם אם דואין את המחיצות של ביהכ"ס (ע' סי' תתס"ח)

סדר ונוסח התפלה

קא רבינו הזהיר בצוואתו הקדושה (אות ה') וכיקש מאנשי שלומד וידידיו בכל מקום שיכלו להנהג ולתקן כמנהג אבותיו הקדושים נוסח התפלה ושם"ע וכ' על זה מה מוכ ומה נעים עיי"ש דבר זה צריכין ביותר התלמידים והסידים לקיים ולעשות רצון קדשו קב קודם התפלה או דבר מצוה אחרת הי נשמע כ"פ מפה קדשו שאמר בזה"ל, רבש"ע איך שענק דיר אוועק דעם שכר" של המצוה או התפלה וכיאור הדברים תמצא בספרו חיים ושלום עת"ת (סוף פ ויקרא) ובתפארת בנים למד אביו זי"ע (ג אסוד) יעיש"ה

צה (א) זמינו של רבינו ר"ה רנה"ס סהר"ש שפירא ז"ל נתעלה ונבחר לאב"ד לעיר מארגינראד (מדינות רוסיש פולין) בשנת תר"ל ו' לחודש אדר והי' מתיעץ בזה עם מרן הנה"ס מסאנו בעל רברי חיים זי"ע והסכים על ידו לסבל רמשה הנדולה על שכמו ושאל את מרן מסאנו איך להתנהג שמה בנוסח תפלתו כי מעולם רנילים בק"ס מארגינראד להתפלל שמר בבהמ"ד רנרול (ששם התפלל דרב אברק"ס) בנוסח אשכנזי ואמר לו שלא ישגר את נוסח תפלתו (נוסח האר"י נוסח רבולל דמקובל בן הוסידיים ובכל תפוצות ישראל) ושתתפלל שמה תפלת מוספין לפני התיבה ויאמר כתר (בנוסח שלנו משא"כ האשכנזים אוסרים נעריצך) וישאר ממנו קדושת כתר עבר"ה של מרן בעל דברי חיים ז"ל וכן עשה בחיותו שם והתחילו מאז נוסח הכולל עד היום הזה (ועפי' סיבת לא שחזר שם הנה"ס סהר"ש רק ו' שבועות כמבואר בספר בית שלמה ושב למסוד הראשון להיות אברק"ס סמריזוב ומשם נתפבל להיות אב"ד דשה)

ק (א) עיין בשו"ת לחם שלמה (להגאון משאמלוי שלי"ס"א) סי' ל"ז שהביא שהגאון בעל דרכי תשובה ז"ל העירו מראש יוסף על סס' מצילה (כ"ו ע"ב) שיש להחמיר אפי' אם מחיצות בית הכנסת גראית דרך חלון יש לאסור להתפלל והגאון משאמלוי שם מילל בזה שאם המחיצות בית הכנסת גראית דרך חלון אין צורך להחמיר ועיין בספרי מאמץ לכל המחנות ח"ג מי' ע"ט מה שכתבתי שם בעה"י מזה.

קג. בבואו לביהמ"ד חי שוחה ומשתחוה והגיד חכ' ואני ברוב חסדך אבוא ביתך וגו' ביראתך (פסוק זה ר"י דרכו לומר כמה פעמים ביום קודם ד"ת או מצור) וכשבא למקום תפלתו ישב מעט ואח"כ עמד על רגליו והתחיל בקול גדול אדון עולם וגו' (ולא אמר ינרל מכבואר בכונת שהארי" לא אמר ינרל) והתפלל בשחרית מתוך הסידור האר"י ז"ל שמיד הקדוש ר שבתו ו"ל והדליק בעצמו בכל יום כ' נרות לפני העמוד קודם תפלת שחרית וגם הי מדקדק שיאיר אור העקסיר בשעת התפלה

קד בשגמר אדון עולם התחיל לברך ברכת השחר בכול רם (א) ומדרן כמנהג אשכנז (ב) הנותן לשכוי בינה (ג) שלא עשני גוי שלא עשני עבר שלא עשני אשה פוקה עוידים (ד) מלביש ערומים מהיר אמורים

קד (א) עיין בשער הכוונות דרוש א' מדרושי דלילה ופרע"ח שער תיקון הצות פ"א ופ"ג דוסן כל רבירות רוא מתצות דלילר וכ"כ רמקובל דרש"ש ז"ל בספר נהר שלום בהקדמת הצות אחר שהאריך בזה באריות עמ"י חסור סיים בזה הלשון לכן ראוי ליזהר לאומרים כולם בקומו בתצות ואפי' שהוא רוצר לרשן אח"כ אין בכך כלום והנה ליר כישן ביום ע"כ ועיין מזה בכרכי יוסף (לגאון חיר"א ז"ל) סי' ס ו אות י"ב שכתב דנוהג בזה בהאר"י עיי"ש וכן לענין סידור הברכות יש תלפז גדול בין דמקובלים כפי מד שאנו אומרים עיין בגדר שלום סדר הברכות וסידורו אך עיין בזה בדברי רנח"ס מוידעטשוב ז"ל בפרי קורש הלולים הנהות על הפע"ח שבת על דברי דאר"י ז"ל בוד"ל ראיתי לרבותי אשר נדנו עצמן כמנהג העולם וגם הי' אומרים סדר ברכת השחר כמנהג אשכנז ואמר מורי מאתר שאין בנו כה לומר כל ברכה על מה שתיקנה כמו בחכמי דתלמוד שאמרו אותן בשעת חיובן כגון שמע קול תנינל וכו' ואנו הלשים ופי' יעצור כח קדושה כמו הראשונים או כמו קדוש עליון דאר"י ז"ל עיר וקריש סן שמא נחית לומר כל ברכה בכוונת הדעת בשעת חיובת ואם סדרו הקדמונים על הסדר יותר טוב לאומרים בכרכ"נ כמבואר בסדר וב"י סי' ס"ו ומאחר שאנו אומרים אותם על הסדר ובוראי זה הוא טוב בכדי שיענו אמן כל אחר אחר ברכת חבירו וברכה בלא אמן ממש הוא פלג נוסף עבתר"ס.

(ב) יש אומרים אשר נתן כלשון עבר תוספת רבינו לומר "הנותן" הוא ברמכ"ם ובסידור רכ עמרם גאון ובמוש"ע ובאבודרהם וכן הוא נוסח האר"י והרמ"ם ק ולבוש

(ג) בנמר' ובתוספתא ובירושלמי פרק הירואה מבואר בנוסח דידן שלא עשני גוי והנה בספר מאורי אור כס"י פ"ו ובשול"ת זכר יחוסף סי' י"ג ובספר שרי חמד (כאמפיח דינים חלף י"ג מערכת תירופין אות ה' ובסערכת י"ה מערכת חכ' כלל ב') כתבו שלא לומר עשני גוי שהוא דובר שקרים שגם ישראל נקרא גוי ובשרי חמד שם כתב שהוא נהוג עצמו לומר שלא עשני גוי כגוי הארצות ועיין בשול"ת האלה לך שלמה (לגאון מהר"ש קלינער ז"ל) שהוא טעות דהנה ישראל ככלל נקראים גוי כמ"ש גוי וקדל גוים יהי' ממך וכן הוי גוי חומא אבל כל אחר מישראל כמ"ע אינו נקרא גוי אבל בנכרים כל יחיד מהם נקרא גוי ושמיר הברכה כמנהג העולם.

(ד) הנה כשרי חמד (בבליים חלף י"א מערכת הבי"ת סוף סי' ל"ו) כתב שנוהג עצמו וכן הנריג את תלמידיו לומר המלביש ערומים כה"ה כמו

זוקק כפופים רוקע הארץ על המים (ה) המבין מצעדי גבר שעשה לי כל (ו) צרכי (ונם כס"כ וכיו"ב לא החסירו ברכו זו) אוזר ישראל בנכורה עומד ישראל בתפארה תנות ליעקב כח המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי ויחי רצון וכו' הטמל חסדים טובים לעמו ישראל יהי רצון מלפניך וכו'

קח בשבת וכיו"ס ור"ה אין אומרים ומדינה של גיהנם כי אין גיהנם שולטין בימים ההם רק מסיים ביה"ר בין שהוא בין ברית ובין שאינו בין ברית ומתחיל מיד לעולם יהא אדם וכן נהג וקנו הנה"ק בעל שם שלמה זי"ע (דברי תורה ח"ט אות מ"א)

קו ומתחיל העקידה (א) ובשבת ויו"ט ור"ה נהג כמנהג אבותיו ורבותיו שאין לאומרה וכמו שכתב בסידור האר"י ז"ל שמידר הקדוש הר שבתו ז"ל (תלמיד מרן רבעש"ט ז"ל ורנהגותיו מסנו) שלא לומר כלל העקידה בשבת ויו"ט ור"ה שאז אין לעורר דין (גמול או חס"א) וכן ביום שאין אומרים תחנון לא אמר רבינו העקידה רק ברה"י וכו' והו"ר אמרה (וכפי הנראה שמעמו רי' דאז אין שייך שאין לעורר חרין כיון שאז יושב הקב"ה על כסא חרין וגם לעורר זכות רעקידה להגן לתולדות לטובך)

קו לעולם יהא אדם יר"ש במתר (א) כבגלוי (ולא ובגלוי) כנוסח האר"י בשער הכוונות (מאמר נוסח התפלה אות ל) רבון כל העולמים וכו' לבד הנשמה וכו' קר"ש

קח אותה הוא (א) אחד קודם שכראת העולם ואתה הוא אחד משכראת העולם ואתה הוא אל בעולם הזה ואתה דוא אל בעולם הבא וכו' ברוך המקדש שמו ברבים ואתה הוא וכו' וידבר וגו'

בברכת המוציא דמוסיפין ה"ה שלא לערב המסין אבל בשו"ת שאילת יעקב (סי' צ"ה אות י"ג) מבואר דאין לשנות ולא שייך להקשות מברכות המוציא די"ל דתתם שאני שמסתמא רעב ללחם ימהר חכרבר ויבליע מ"ם אחת אבל בברכת הנ"ל אין לחוש לזה

(ר) י א אשר רכין אבל נוסח דמכין הוא כגמרא ור"ף ורמב"ם ומידור ר"ע נאון ובמחזור ויטרי ואכוררם וכ"כ מחה ש שיש לומר דמכין וכ"כ כביאר רנ"א וכ"כ חשלמי ציבור דאנן בדין מנהיגו לומר המכין וכ"כ בכל הסידורים וכן העתיקו נורי האר"י ז"ל וכן עיקר עכ"ל

(ו) יש נוחנין לומר צרכי לשון רבים ועיין במג"א סי' מ"ו סק"כ דאין לשנות הנוסחה דהא כתב הסוד שקאי על נעילת מגעלים שהן צורך האדם עכ"ל

קו (א) עיין בספר עמרת צבי (להנה"ק מוידיתשוב זי"ע) בפר כהר שכתב ג"כ שאין לומר בשבת ויו"ט פרישת העקידה עיי"ש מעמו עמ"י רסור

קו (א) עיין בפר"ח סי' מ"ו שכתב ג"כ לומר במתר כבגלוי

קח (א) רבינו אחז כזה נוסח סידורי הספרדים לומר כזה אתה רוא אחד ועיין מזה בטו"ז סי' מ"ו ובאלי' רכר שם ס"ס מ"ו ונוסח שכראת ה' בסידור

קם הי' זחיר רבינו שמתחילת וידבר עד סוף כל הקרבנות ואיזהו מקומן וכו' עד הודו הי' אומר בעמידה וכן באמירת הקרבנות לתפלת מנחה (וולת בסוף ימיו בתשנות כתו אמר כמנהג בישיבה)

קי פסוק ושחט אותו על ירך המזבח לא הי' אומר אחר התמיד (כי אין כאן מקומו) רק אחר רבנו של עולם שאומרים קודם איזהו כוללי, גם פסוק זה (וע' בסדר ד' וס' שמבואר כך וכן רוא בסידור רא"י) אתה הוא ה"א שהקטירו אבותינו לפניך וכו' ת"ר פסוק הקמורת וכו' קלופה שלושה (קלופר כו"ו ולא ביו"ד) יין קפרסין יו"ד ראשונה בצירי ולא בפתח מלח סדומית רובע (ואצ"ל רובע דקב כי סתם רובע דאמור במשנר וברי"א דוא רובע דקב עין מדר כטו"ז ס' קכ"ז בשם פרע"ה שא' לומר רובע דקב וכן רוא בשער רבנות בנוסח התפלה ובנמרא גם כן לא נמצא) כפת הירדן כל שהיא (בה ר"ק לא כל שרוא עין בשער רבנות) וכו' תניא רבי נתן אומר וכו' תניא בר קפרא וכו' ואח"כ שלשה פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' ה' צבאות אשרי אדם וכו' הושיעה וכו' ואח"כ יאמר וערכה לה וכו'

קיא ותנת פסוק אתה סתר לי וגו' אין לומר בכל יום אחר דקרבנות ופסוקי ד' צבאות וגו' כי אינו ענין ושייכות לאומרו רק כעת המנחה ד' ל כמ"ש בכתבי האר"י ז' (מאמר נוסח התפלה אות י"ב ובר"ת ח"ד אות כ ב)

קיב. אבוי מסדר מדר המערכה משמא (בממין) דגמרא וכו' והקמורת קודמת לאברים כו' (א' ירמיה מנא' וא"ל לרזיכר מלת קודמת רק וקמרת לאברים ואבר' למנהג וכו' ע"י רבנו כין שרם באהרונר וא"ל צ"ל וכו' וכו' קודמין לתמיד של ב' דערבים וכו' עליה השלם כל דקרבנות כולם ולא יאמר דשלים עין בשער הבינות שם) אנא בכח וכו'.

קיג רבנו של עולם וכו' כאלו הקרבנו קרבן התמיד במועד ובמקומו כהלכתו ועמדנו על מעמדו (ובכן אומרים) ונאמר ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח מכיב ונאמר זאת התורה לעולה למנחה ולחמאת ולאשם ולמלאים ולזבח השלמים איזהו מקומן וכו'.

קיד אין לומר בשבת פסוק, וכיום השבת שני כבשים קודם משנת איזהו מקומן ולא כראש חודש פסוקי ובראשי חודשים לפי שאלו הם

הבעש"ט וי"ע שכתב לו תלמידו בכתב יד קדשו ה"ה דר"ק מור"ר נחמן מהורדינא וי"ע וכן בנוסח אחר הוא אל בעוה"ז ואחר הוא אל בעוה"ב נובע מסידור רנ"ל כמובא בזה בנוסחאות בתולדות דבעש"ט פרק ח' ובספר בית

מענין קרבן מוסף שבת וקרבן ראש חודש ואין כאן מקומם עד אחר סיום תפלת שהרית כמבואר בשערי הכוונות שמרן האר"י לא אמרו (נמוקי או"ח סי' תכ"א)

קמו נוסח אמירת היה"ר הנדפס כאילו הקרבתי עולה המאת ואשם וכו' אין לנו ידיע בדעת רבינו ולא שמענו שיאמר אותה ועיין בדרך פקודיך (לזכינו של רבינו ה"ר רנ"ק מדינוב זי"ע) בהקדמה אות ה שכ' שלא לומר היה"ר כיון דקריאת כל סדר הקרבנות לכוונת כפרת כל העונות וזדונות ע"כ לא יאמר יהוה שידא חשוב כאילו הקרבתי העל הזדונות אינו מחויב להביא קרבן רק יבקש להשי"ת שיסבילו בתשובה שלימה לפניו ויכפר לו על כל הפשעים ועונות עכ"ל והנה שמעתי שכן הי' נ"כ מנהג הגה"ק מהרצ"ה מדייטשוב זי"ע בעל עפרת צבי שלא לומר היה"ר

קמו רבי ישמעאל אומר וכו' וכאן" (כפתח) שני כתובים וכו' (כמבואר בכתבי דאר"י ז"ל בפרע"ה ובשער רכונות (עין בהגרות מרמב"ל מוה"ר מנחם רייזנברג ז"ל) ולא כמו שאומרים וכו" דאין לו פירוש כי מלת וכן בכ' מקום דוא בא לדורות דשינוי ודמיון וזו המידה י"נ אינו דומה לשאר המידות שדחוקה נדרשת בזה) ועיין בבני יששכר (מאמרי חרשי תמוז אב מאמר ג אות ז') שמביא פ' נחמד על וכאן וכו' בשם מרן הקדוש בעל עפרת צבי מדייטשוב זי"ע ועיין עוד בבני"ש מאמרי חודש אלול (מאמר ב אות ה') מה שכתב לפרש על וכאן עייש"ה

קיו ומסיימין אחר כרייתא דר"י יה"ר מלפניך האו"א שיבנה ביהמ"ק ב"ב ותן חלקנו בתורתך" (כן הי' מסיים רבינו תמיד בקול ולא יותר) ואין לשבש הסידורים ולומר שתבנה בית המקדש כיון שבהמ"ק יהי' בנוי משוכלל מן השמים (כמו שכתב בשע"ת סי' מ"ה) דאפי' אי אמרינן הלשון שיבנה יש לפרש שיבנה הקב"ה שיבנה"ה הוא בקשה להקב"ה בלשון „נסתר" שיבנה הקב"ה כביכול את ביהמ"ק בכבודו ובעצמו (דברי תורח ח"ג אות ע"ג)

קיה ואומרים קדיש דרבנן וכשלא הי' יתום בביהמ"ד אעפ"כ צוה לומר קדיש זה (אחר איזהו וכרייתא דר"י) לאיזה איש גם שאינו תוך יכ"ה וכשאיירע פ"א שלא הי' בביהמ"ד רק מי שיש להם אב ואם אז הי' הוא בעצמו אומר קדיש דרבנן הלז (ועיי' בס' אור רשנים ליום א' שכתב שקדיש דלז הוא חיוב נסוד לאמרו)

דיני קריש ונוסחתה

קיפ (א) יתגדל ויתקדש (שני הדלתין כציר"י) שמה רבא בעלמא (ב) די ברא (ג) כרעותיה וימליך מלכותה (ד) ויצמח פורקנה ויקרב משיחה בחייכון ובימיכון ובהוי דכל בית ישראל בענלא ובזמן קריב ואמרו אמן יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא יתברך (יתברך כציר"י תחת הרי"ש ואין להפסיק בין עלמא ליתברך כי יתברך נמשך למעלה) וישתבח ויתפאר ויתרוםם ויתגשא ויתתורר ויתעלה ויתהלל שמיא דקודשא בריך הוא (ה) (אין להפסיק בין דקודשא ובין בריך הוא רס לומר ביותר קודשא בריך הוא וגם הסהל לא יענו כרוך הוא" בי אם לומר ולענות אחר דקוכ"ה "אמן") לעלא (ו) מכל ברכתא ושירתא תשבחתא ונהמתא דאמירין בעלמא ואמרו

קיפ. (א) דעת ריעב"ץ בסידורו לומר שני דלתין בפת"ה אבל דגר"א דעתו לומר שני הדלתין בציר"י כדעת רש"י בלקוטי פירוש שהוא לשון עברי וכן הוא בסידור התניא וזה דעת חפ"נ וכ"כ באשל אכרם לרנה"ס מבוסשאטש ז"ל בסי' נ"ו שמקורם אמר הדלתין בפת"ה ואח"כ הדר בה ואמר כציר"י שאין ספק מוציא מידי ודאי שלשון פסוק הוא ודאי כציר"י ואין לנו לומר אולי לשון חז"ל בזה משונה כיון שלא מצאנו ראיה מוכרחת לזה ואדרכא שאר לשונות דשם סבירעיס שלא לשנות ומנהג סבדע ג"כ אין לנו בזה כי י"א בציר"י וי"א בפת"ה ונוסח שאומרים בציר"י דייקי ומכווני לנבון עכד"ק

(ב) בב"י בשם דפרדס, דכרא"א אבל בסידור ר"ע נאון מחלקן, רי ברא" וכן סבאר בכונת האדרי ז"ל

(ג) הגאון הגר"א סבאר כמעשה רב שדעתו כרעותיה הכה בדגש וככל חסידותיו נדרס בלא דגש ולא שמענו מרבינו שיאמר כדגש

(ד) בנוסח אשכנז ליתא ואת ונוסח אבודרס ויצמח פורקנה ויבע (לשון ויבע ויתיש) קץ משיחה אך נוסח רידן הוא ברסב"ם וכן רוא כרברי מרן האר"י ז"ל עיין ג"כ בסדר תיום שפחלס בזה בין תול בנוסח הרמב"ם ושבת כנוסח אבודרס אבל לא נתפשט בזה חלוקי נוסחאות לחלס בין שבת לחול

(ה) בן נפסק לחלכה בש"ע סס' נ"ו סעיף נ' וכן בריך הוא שייך ג"כ למעלה וצריך להיות אתנהתא אחר תיבת בריך הוא עיין בשע"ת שם סס' ו

(ו) רבינו מרגנו ה' לומר כל חשנה מכל ולא כי"א לחלס בזה בין כל חשנה לומר מן כל ועשו"ת מכל עיין מזה בראשונים סידור ר"ע נאון ומהור

ויטרי והאבודרס ובסוד וברס"א בסי' נ"ו סעיף ב' ומנ"א שם סס"ה וכן בסדר תיום ובלקוש שלכלום הנירסא, מכל" והנה המסובלים בפרע"ה ומשנת חסידים וסידור הרש"ש וסידור ר' קאפו"ל גרסו, מן כל" כדי שירי' כ"ה תיבות מן יהא שמי' רבא עד ראמירן בעלמא שהוא סוף הקדיש אך רבינו גי'ר דעתו בור שסמך על שער הכוונות שהוא סולת נקי' לסרן מתרחו"ו ז"ל (כסבאר בזה בשם דגדולים לרגאון חיר"א ז"ל כמקום שיש חלוקי גי'סאות יש לסמוך על השערס שהוא כתב יד מתרחו"ו ז"ע בעצמו) ועיין בשער הכוונות דרוש קדיש (רף י"ד ע"ג) שמן יהש"ר כו' עד ראמירן בעלמא ואמרו אמן יש כ"ה תיבות וכן שם ברה מ"ו ע"ר חוזר הדבר עוד הפעם והביא חנוסח דקדיש מן יהש"ר עד ראמירן בעלמא וגורס מכל וסיום כלשונו שיש בזה כ"ה תיבות עיי"ש ובנו מתח"ש וויטאל זצ"ל העשה ע"ו ראין כאו רס כ"ו תיבות וכתב

אמן תתקבל צלותהון ובעותהון דכל (ו) בית ישראל קדם אכוחון די בשמיא וארעא וכו' (ולא רי בשמיא בלבד דעיקר דנוסחא לומר, די בשמיא וארעא" כמבואר בזור"ק בדצלותא צריך למרשא בדקא יאות בנין דלא ליתוב מסום ח"ו למסטרנא ע"כ צריך לומר נ"כ בארעא שיתקדש שם שמים בארץ ובעות"ו יחי' נראר לטובד בחסדו ית"ש ולא רק בשמים בלבד שם לדעדיקים בעולם דעליון וכן ע"כ (במריש דרכנן) ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא דיינו נ"כ שיהי' דפורקנא נם בארעא כי זולת זר כבר נאמר בתהלים פרות שלח לעמו שלח לשון עבר כי כבר נשלח הנאולה בעולמות דעליונים רק בעוה"ז נתעכבר ע"כ מהפללין שיהי' דפורקנא בשמיא וגם בארעא" כיה"ר דכרי תורה ח"ר סי' ס"ב) יהא שלמה רבא מן שמיא וחיים (ה) פוכים עלינו ויעל כל ישראל ואמרו אמן

לתרץ ואולי מונד עם מלת אמן או עם ואמרו שאומר דש"צ ואין לעשות תוסון במלת סבל ברכתא ולומר מן כל כי זה מעות מפורסם כי ההבנר משתנית יען כי רבנת סבל רוא מכולם ביחד ומן כל ירצה למעלר מסדרנת הכל וח"ו מסצץ בנסיעות לכן הנכון כמ"ש עכ"ל וברך י"ר ע"ג שם כותב מהר"ש וויטאל ז"ל הני"ר וז"ל והושב כח"ת תיבות עם תיבות ואמרו או עם תיבת אמן ואין להניד מן כל כי אין לשנות מסמכע שטבעו חכמים עכר"ס ועיין בפרע"ה בשער דקרישים פרק א' שכתב בוד הלשון שרכ"ת תיבות רע"ש מן איש"ר עד דאמטירן בעלמך וצ"ל יע לא מן כל ברכתא כשתי תיבות כדי ש הי כ"ת תיבות וגם כי בן רוא לשון דתרנום עכ"ר ורכינו מסך בזה על סרן מהרה"ו ז"ל שנוסם, סבל" כנ"ל ומי לנו בסי ברברי דאר"י החי ז"ל יותר מסרן מהרה"ו ז"ל והנר ראיתי בתנחות המסובל מדרס"ם היילפירן ז"ל כשער הכוונות שם ברך י"ר ע"ג שעמד על הנרת מהרש"ו ז"ל שם סוף ט"ו שמבואר ההשבוך עד בעלמא וכן מפע ח שמבואר שצ"ל מן כל וכתב דצ"ל שכרף ט"ו ע"ד סבל ברכתא רוא מעות דדפוס וצ"ל מן כל ע"כ ואחרי מכת"ר קשה לי על דבר ו וכי לא ראר מדר"ש וויטאל ז"ל דלשון ברך ט"ו ומניה שם באמת דצ"ל עם תיבת ואמרו יש כ"ת תיבות ומד שהקשה מפרע"ה על מדר"ש וויטאל לא ירעתי שיתחו במכ"ת וכי לא מצינו חלוקי גרסאות מפרע"ה שנכתב מהחברים מלשון שער הכוונות שהוא כתב יד מהרה"ו ז"ל בעצמו ומהר"ש וויטאל ז"ל סמך בוד על מר אביו וז"ל שנוסם סבל ומה שרוצה להניד המסובל מהרס"ם ז"ל שמעות דדפוס רוא גרם לו כל זר שלא ראה בוד סידור חסדת ישראל שהוא נ"כ סלת נקוי מדרה"ו ז"ל בעצמו (ויצא לאורה ע"י דבינו בשנת תרס"א מכת"י שתי' גנוז מקדם בבית אוצר הספרים של החיד"א ז"ל עיין בהקדמך של רבינו ז"ל ואפשר שלא בא הסידור ליד המסובל מהרס"ם ז"ל חז"ל) והביא שם (בסדר קריש של קודם הודר) וזה לשונו ואח"כ תבין עוד ככ"ה של תיבות והם כ"ה תיבות שיש מן תיבת יחא שמיא וכו' לעילא סבל ברכתא וכו' דאמירן בעלמא ואמרו ע"כ. הרי מבואר לשון מדרה"ו עוד תפעם שנוסם סבל ומביא כל דב"ה תיבות ביחד עם מלת ואמרו וכותב שם נ"כ מהרש"ו ז"ל אמר שמואל להיות כי אינם אלא שכעת ועשדים תיבות והרב כתב שמונה ועשרים ויש מי שעושים חנד מ"ן כ"ל ועשאן שתי תיבות ומועה כי כל המענה ממסבב שטבעו חכמים אינו אלא טועה בלשון שליח לכן נלענ"ד להשלים במלת ואמרו"ו שאומר הש"צ בעבור כי האמנים יש להם חשבון אחר וכתחלה חשבתי למנות

(לקדיש דרבנן) על ישראל ועל רבנן, ועל תלמידיהון ועל כל תלמידיו תלמידיהון ועל כל מאן דקסקין (ט) באורייתא די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר יהא () לנא ולהון ולכון שלמה רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומונא רויחא (יא) ופורקנא מן קדם אבהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן יהא שלמה רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן

עושה שלום במרומינו הוא (יב) ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן

עפרם או ראמן דראשון או האמן האחרון עבר"ק וכן שם בסידור בכוונת קדיש של ט מביא מדרש"ו ז"ל ב"ה הנוסח של ה"ה תיבות ואלו דם יה"א שמי"ה וכו' לעיל"א מכל"ל וכו' דאמיר"ן בעל"א ואמיר"ו ע"ב ררי מבואר ג"כ כנ"ל דגדים מכל וחשיב רכ"ה תיבת עם מילת ואמיר"ו עוד שם בסידור וז"ל ודענין רוא כי רנר יש מוהין דנדלות דאימ א ויש מוהין דנדלות דאב' א ורנר דמ"ב דראשון שהוא ראשון דם בחינת מוחן דאמא כ הם רויות ראשונים וסתגלים בתחלה וכבר ביארנו כוונתם במלת אמן ירשם ד וכו' כנ"ל אבל רמוהין דאבא נרמזו מכל"ת האחרון שהם רתיבות שיש עד ראמן דאחרון ולזר נאמר ברם מלות אלו כסדר רור לעילא מכל ברכתא לפי שאבא הוא לעילא מן אימא עבר"ק וכותב שם בנו מדרש"ו ז"ל אמר שמואל דרי מפורש מדברי דרב ז"ל שאין לומר מ"ן כ"ל בשני תיבות הלא משום שכתב שיש עד ראמן האחרון נמצא מלת ואמרו ריא רמנין כמו שכתבת ו וחדא שיש הפרש גדול ברבנן באמרו מן כל כלומר מן כולם ומכל כאמ"א לבדה עבר"ק דרי מכל מקומות הנ"ל נראה שדעת מן רבינו דאר"י לומר מכל"ל ואם ה' נתגלה סידור חמדת ישראל אפשר שכל דמקובלים די' מודים שיש לומר מכל ובפרט במקום שהנוסחא כן בכל הראשונים ורם די' כפיא מ יותר במסעב שטבעו חכמים ודו"ק

(ז) ע"ן בור נוסח ברמב"ם ובמדרכי תענת מ' תתקפ"ו וכמעשי רב לרנ"א מי ג"ד מבואר דאמר דכל ישראל אך נוסח הנ"ל רכל ב"ה ישראל" רוא בסידור ר"ע נאון ובאבודרהם

(ח) עיין נוסח ברמב"ם ואבודרהם שינוי נוסחאות בור ונוסח רנ"ל מקורו ממחזור ויטרי וכן רוא נוסח בס דור ר"ע נאון אך בסידור רב עפרם נאון אינו גורם טובים וע' בסידור דעת קדושים שיש לומר וחיים טובים" בכל קדושים וכ"כ בסידור דתנא

(ט) באבודרהם הנ רמא באורייתא קדישתא אך ברמב"ם כנוסח דידן (י) כנוסח הרמב"ם להון ולכון ובנוסח סידור הרמ"ש לנא ולהון ולכון ולנוסח זר רמכים דנר' ק מבוששטש ז"ל בסידור דעת קדושים וב' דאף שדמתפלל בעד תבירו הוא צננה תחלה מ"מ צריך לריית פיו ולכו שוין ודובר שקרים לא יכון וכו' וידוע דאדם קרוב אצל עצמו עיי"ש

(יא) י"א נאן וט יתת דשמיא וסמך לנוסחא זו הוא מרמב"ם אך שם דנירמא וסיעתא ופורקנא משמיא עליכם ועלנא ושמענו מרבינו שדחתרעם על אותן שאומרים וסיעתא דשמיא וטעמו לא שמענו

(יב) בקדיש דרבנן תוסף רבינו מלת ברחמינו והנירמא ברמב"ם לומר כן בכל קדיש ובסידור התניא גם בקדיש דרבנן ליתא אך נוסח זה להוסיף

דוקא בקדיש דרבנן הוא כס אור חדש

קב. הפסוק ועתה יגדל נא כח שמבואר כרמ"א לומר כשמתחיל הקדיש לא אמר כלל כדעת המג"א שם סק"ו בשם האר"י ז"ל שאין לאומרו וכן שום פסוקים (עיין בחדוסי פ"ר ס"ע מד"ת שמביא לומר לפני איש"ר הפסוק כי יד על כס וכו' מלחמה לר') לא אמר לא קודם שמתחיל הקדיש ולא באמצע הקדיש והתרעם על אותן שדרכם (בעת שאומר דש"צ תתפלו וידא שלמר רבא) לומר קבל ברחמים וברצון וכו' וכן שאר פסוקים ותפלות ואמר כי מה שנדפס זה באיזה מידורים אין לו מקור לא בראשונים ולא בדברי תא"ר ז"ל

קבא אין לומר קדיש דרבנן על משניות שלומדים כל אחד לעצמו כמו שנוהגים הרבה בעולם וכן הקפיד ע"ז אביו הגה"ק בעל דרכי תשובה וזקינו בעל שם שלמה שלא לומר קדיש דרבנן (גם ביום דיא"צ או הוד יב' ח) אחר משניות שלומד בעצמו (א) (א) (מנח"א ח"ד ס' ע"ב) וכן קדושה וברכו של יחיד האומר בתפלתו כשמתפלל ביחידית ויש שם עשרה שכבר התפללו הניד רבינו בשם אחד קדוש מדבר שקדושות וברכו כאלה אינם פורחים לעילא עכ"ד

קכב אין לומר קדיש אחר קדיש כמו שנוהגים בקצת מקומות כשיש אדם חשוב (שהוא יתום) שהוא אומר קדיש לבדו ואחר קדיש שלו יאמרו אחרים כיון דהקדיש שאמר הראשון הוי הפסק לגבי השני ונוהגים בהרבה מקומות ופה"ק לאחר סתימת הגולל ל"ע כשיש איזה בנים שירצו שיאמרו כל אחד קדיש בפני עצמו או אומרים העומדים שם בין כל קדיש וקדיש מזמור אחד כתהלים כרי שיאמרו כל אחד קדיש על המזמור בפ"ע אבל לא שיאמרו קדיש אחרי קדיש (נפסי או"ח סי' נ"ח) קכג קודם שמתחילין הודו לה קראו בשמו אומרים הריני מזמן את פי יהודות ולהלל וגו' ולא קודם ברוך שאמר שזה הקא להאשכנזים שאומרים ברוך שאמר קודם הודו עיין בשו"ת צבי תפארת סי' פ"א שכן גם סרן בעל דברי חיים מצאנו זי"א לא אמר הרני מזמן קודם ברוך שאמר

קכד ומתחילין הודו לד' ולא אמר שום מזמור כגון מזמור לדוד ה מי יגור וכו' או חפיוס ידיד נפש (כמו שמבואר בשער דבונות שמיר אחר ברייתא דר"י וקריש דרבנן התחיל סיד לומר תודו וכן הוא בסדר עולם רבה

קכא. (א) עיין במ"ז סי' נ"ה סק"ג דס"ל רמותר דייק כן מכלבו ועיין באל"י רבה שם ובסי' תפ"א ס"פ י"ג שמבואר ומתמך על דסו"ז דכלבו מבואר לחיפוך מדבריו ועיין במג"א סי' רל"ד כשלומדים בברכ"ג וליכא י' ואה"כ פוראין ל' לומר קדיש לא יאית עבדי והמחצית חספל שם כתב רחמ"ז חולק אבל לא ראד דברי ראל"י דבר דנ"ל שכתב על דסו"ז דהביא ראי' מכלבו ומכלבו מבואר לחיפוך מדבריו ועיין במג"א סי' ס"ט סק"ד ג"כ דצריך עשרה

שכל שלשה וארבעים שנה שחי' ראון בחוף היריעה הי' אומרים מיד אחר תמיד רשחר הורו וכתב בשלמי ציבור שפטעם זה אין לרפסס בר)

קכה כשבת קודש מדלגין אצל תודו הפסוק והוא רחום יכפר וגו' רק אצל יתי כבוד אין מדלגין הפסוק והוא רחום בשבת שאין לקלקל הכוונה המבואר בכוונת ובמידורי האר"י ז"ל (שו"ת צבי תפארת סי' ס"א שו"ת מנה"א ה"ד סי' י) (וכן נדג אדמו"ר משינ וואו י' דבר יום ביומו) קכו ממור שיר הנוכת וכו' כנוסה ה' מלך ה' ימלוך מנהג אבותיו ורבותיו לומר ה' מלך במגיל ואח"כ בשני קמצי' מלך (דבריו תודה ח"נ אות ע"ס)

קכו ביום שבת קודש בידי כבוד מתחיל הש"ץ לסיים בקול רק הפסוק ה' הושיעה המלך יב"ק ועד הפסוק הלז יאמר הכל בלחש אפי' והוא רחום כנו' בס' קכ"ה לעיל בזה

קכה בויכרך דוד עמד רבינו ונשאר בעמידה עד אחר ברכו כשהגיע לפסוק ואתה מושל בכל (א) הפריש ג' פרומות לצדקה (כמבואר בשער רכוונות בענין תפלת השחר ובפרע"ה שער רומירות ס' ו) ואחר התפלה נתן הצדקה לרמבעה"נ ולפעמים לקופת תמכין דאורייתא (שהוא חבד וקוסה שייסוד בפר"ק מין אא"ק בעל כני יששכר זי"ע בחיתו אברפר"ק ונשמר למשמרת לתמוך בנ' עניי של "מחויסי תורר" שראו תח"י)

קכס כשהי' ברית מילה ודבינו הי' מוהל הי' אומר (אע"פ שהש"צ אחר הי') וברות עמד חברית וכו' (ורמח"ל) החתי וכו' (מוהל) ותקם את דבריך וכו' (פרל) ותרם את עני וכו' (מוהל) ותתן אורות וכו' (פרל) כי ידעת וכו' (מודל) והים בקעת (פרל) ואת רודפיהם וכו' ע"כ (וע' ומה במג"א סי' נ"א) ואח"כ התפללו בסדרן

קל ויושע וכו' ה' ימלוך הי' כופלין וגם פעם אחת התרגום על זה וכן הי' אומרים כי בא סוס פרעה אבל פסוק שמע ישראל (רנרס) אצל סוריו אשכנו וכן דעת היעב"ץ בסידורו) לא הי' אומר

קלא. אחר הי' אחד ושמו אחד (בזול) הי' מסמיך מיד כאמירת ישתבה גם סרם סיומו של הש"צ (לסמוך רשם כפי רמבואר בספרים שראות

בשעת הלימוד ורמחצית דשקל שם כתב וזה דלא כמ"ו ובספרי מאמץ לכל המחנות חלק ג' סעיף ג' שם הכתיב דרוב תפוסקים עומדים כזר בשימת הפס"א קכה (א) עיין בספ"נ בס' צ"ב במ"ו סק"ד ובא"א שם ספ"ו שכתב שא"א תרב תירון בלבוש ובשאר עהלות קדושות ליתן צדק בויכרך דוד וכן המנהג ליתן צדקה כשנמצא לואתה מושל בכל ועיין בשל"ה הקדוש שבן דאה רמנהג בא"י כשהנבאי הולך לנבות הצדקה דולך בויכרך דוד ולא כמו שעוש' בשאר ארצות שהולך דנבאי בעת חזרת רש"צ התפלה עיי"ש ועיין כמדרש מנחם להח"ס מקאריז זי"ע אם רי' כל ישראל סמימין דצדקה זו כשהגיע לואתה מושל בכל כבר הי' משיח ב"ר בא

ד מן אחר ותחילת י"ש מן ישתבח דוא אותיות השם שד"י עיין בשלמי ציבור
וע' להלן סי' שצ"ו)

קלב בישתבח הותמין כמנהגינו מלך א' הי העולמים (ולא כמוסיפין
תיבת יחיד) וכן הוא בראש המקובלים הוא רבינו יוסף ניקטילא ז"ל
בשערי אורה (שער כ') וכן הוא בשער הכוונות בנוסח התפלה (מאמר
נוסח התפלה אות י"ג)

קלג תיבת הי (העולמים) אומרים בציר"י ולא בפתח וכן בברוך שאמר וכן
בברכת בורא נפשות.

קלד בין ישתבח לברכו הי' עונה גם כ"ה וברוך שמו אחר אמירת הש"צ
ברוך אתה ה' א מלך גדול ומהולל בתשכחות וכו' אבל על התחלת
ברכת יוצר אור אחר ברכו לא ענה כ"ה וב"ש

קלה מן ברכת יוצר אור וכו' אמר בישיבה (בשלא דתפלל לפני התיבה)
עד בעת שועם אליו ושם עמד (כמבואר בכונת דאר"י ז"ל ששם צדיק
לעמוד) לתפלת השם"ע

קלו ועל סאורי אור שיצרת י"ל בין בחול בין בשבת ויו"ט ור"ה ולא
כ"א בחול שעשית (על שם עולם רעשי) ובר"ה וזוה"מ שיצרת
וכיו"ט שבראת ובשבת שאצלת (ברי תורד ח"ט אות ג') רק בכל עת
בסגנון א כנז

קלו תתברך וכו' (א) ומברכין ומשכחין ומפאריין ומעריצין ומקדישין
וממליכין הכל כנז"ן לכסוף

קלה את שם וכו' ובנעימה יש הפסקה קדושה שם דבר ונמשך למטה
„קדשה כולם כאחד" והד הוא בשורק (וכן דוא בשער רכונות בנוסח
דתפלד)

קלם והאופנים וגו' לעומת (א) השרפים (בר"א ולא שרפים) וכן בקדושה
דעמידה של שבת אמר השרפים

קמ לאל ברוך נעימות וגו' צ"ל (למ"ד הראשונה) בקמ"ץ וכן למלך א'
הי וקים (כאן) וכן בעזרת אבותנו וכו' צ"ל „למלך" (למ"ד הראשונה)
בקמ"ץ כמבואר בשער הכוונות, (מאמר נוסח התפלה אות י"ד) כאמור
לעושה אורים גדולים כל"ה אור חדש וגו' (ולא אמר ותתקין מאורות משמח

קלז (א) תגר נוסח סידורי אשכנז ומברכים ומשכחים וכו' הכל בממ"ץ
לכסוף וכן הוא במסר מסר ומכיא ראי מן רסור וכן הוא באבודרהם
וכתניא אך תנוסת לומר דכל כנז"ן הוא בסידורי ספרד וכן מבואר בסידורי
האר"י לפי הכונה דשם.

קלם (א) עיין בלבוש סי' סכ"ה ויעב"ץ ובשל"ה לעומת שרפים בלא ח"א אבל
בסידור רמ"ק ותתניא ופרע"ה הוא בה"א „השרפים"

עולמו אשר ברא כמבואר בשער הכונות שאין לאמרה) ונוכח כולנו (ולא כ"א כולנו יחד) במסורה (א) לאורו ברוך וגו

קמא מנהגו כדעת זקנו ז"ל בבני יששכר (כמאמרי שבועות מעלת דה
אות ו בהג"ה) לומר כחול אהבת עולם ובשבת ויו"ט אהבה רבה
וכו (מאמר נוסח רתפיר אות כ ד) אבינו מלכנו (א) בעבור שמך הנדול
ובעבור אבותינו שבמהו כך ותלמדם חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם
כן תחננו ותלמדנו אבינו אב הרחמן המרחם רחם (ב) עלינו ותן בלבנו
(ג) בינה וכו והאר עינינו בתורתך (ד) ודבק לבנו כמצותיך וכו' (ה)
ולא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד כי בשם קדשך הגדול (ו)
זהנורא במהנו וכו ורחמיך ה'א וחסדיך הרבים אל יעזובנו נצח מלה
ועד סתר והבא עלינו ברכה ושלום מחרה וכו (ורסיר מעל שתי בתפיו
רסלית ען לעל בסי ל ד וברנ"ר ולסה רד צצת ב דו רשמאלית ואוחזה
כנגד רלכ כמבואר בדבר מין דאר"י ז"ל) מארבע כנפות (ז) דארץ ושכור
עול הגוים (ולא אסר עול הגליות) מעל צוארנו וכו וקרבנתנו (ח) מלכנו

קס (א) בסוף שנותיו של רבינו חוסיא כאן לעצמו ואמר בלחש „כמסרה
דירן" ותי נשמע ממנו גם בשארי תפלות על הנאולד שאמר בן במסרה

דירן" וזרו בודאי אירו לגרמי הוא דעכיד כי רחש לבו דבר טוב כגדול
השתוקקותו ומסירת נפשו באמת על הנאולד שלימד בנודע

קמא (א) בסידורי אשכנז ליתא חיכות אלו (בעבור שמך הנדול) וגם ברשב"א
פ"ו ממסכת ברכות הובא בכ"י סי' קפ"ה ובמחזור ויטרי ליתא אך נוסח
דירן דוא באבודרדם ובסדר דיום ובר"ה פ"ו משער ארבע

(ב) בסידור התנא ובאבודרדם נוסח דמרחם רחם נא" עלינו אך דכיני לא
אמר תיבת נא" וכן במחזור ויטרי ליתא תיבת זאת

(ג) במחזור ויטרי ובאבודרדם ל תא ת בות בינך" אך כן דוא בס דור רשל"ר
ובתניא

(ד) בסידור ר"ע נאון ובמחזור ויטרי ובאבודרדם הנוסחא ודאר עינינו כמצותיך
ורבק לבנו בתורתך אך בפער"ה ובסדורי דאר"י ובפרישר ס ס מכואר
כנוסחתנו

(ה) באבודרדם ובסידור רשל"ר נוסח למען לא נבוש אך במחזור ויטרי ובן
בסידור יעב"ץ ורתניא ליתא תיבת למען" כנוסח רבינו

(ו) באבודרדם נוסח כי בשם קדשך רננול רננול ודנורא וכו' אך בסידור
ר"ע נאון ורתניא וכן הוא בפער"ה ליתא תיבת הנבול וזר נוסח דבינו

(ז) באבודרדם רנ דסא מארבע כנפות כל דארץ אבל בפער"ה וכן במשנת
חסידים ליתא ר בת כל ורנר בסידור חסדת ישראל ש צא לאורד ע" רבינו
נדפס נ"כ תיבת כל אבל שמענו מדבינו שלא אמר ת בת כל ורנסח בס דור
ח"י אינו מדויק כ"כ רק רשמ"ע

(ח) בסידור ר"ע נאון ושל"ה ומחזור ויטרי ומרבנתנו לשמך דנדול וכן הוא
באבודרדם וליתא ת בת מלכנו אך ת בת מלכנו דוא בסידור דמ"ס ורתנא

לשמך הגדול סלה באמת ובאהבה להודות לך וליהודך (ט) באהבה ולאהבה את שמך ברוך ונו' (בענין לכוון ד זכירות עיי' מנח"א ח"ב סי' ע"ח)

קמב שמע ישראל וכו' ולא ה' מאריך בהחיות של אחד כי אם בהחיות בסיומו (שלא יחא מיתוי כאח א אר כמובן) *

קמב כשהי מתפלל רבינו כיהיד לא אמר (א) א' סלך נאמן רק תי' בופל נ"כ ה' אלוקים אמת גם בק"ש שעל המטה (במבואר בשער רכוונות בכוונות ק"ש שעל המטה ומביא בשם מרן הגה"ק מצאנו בעל דברי חיים זצ"ל שנהג נ"כ לכפול גם ביחיד ר' אלוקים אמת) גם אשה צריכה לכפול ה' אלוקים אמת הגם שאשה יש לה יותר מרמ"ח אברים (מנח"א ח"ב סי' כ"ח)

קמב על הראשונים וכו' יש לסיים ואין אלקים וזולתך" (כנוסח אשכנז) ואין לומר ואין לנו עוד אלקים וזולתך כי הוא לשון שאינו ברור משא"כ ואין אלקים וזולתך שהוא לשון חקרא וחזק לזה כיון שכך הוא נוסח אשכנז ולא נמצא בבהארי ז"ל היפכו חרי אמור לשנות מנוסח אשכנז כיון שאנו אשכנזים ולא הותר לנו לשנות רק לנוסח הכולל במבואר בבהארי ז"ל וכן הוא דעת הגה"ק מבומשאמש ז"ל בסידור דעת קדושים שצ"ל ואין אלקים וזולתך (מאמר נוסח התפלה אות ט"ו) עזרת אבותינו וכו' לא ה' מסיים חש"צ בקול רם א' מהם לא נתר ולא אצל הי וקיים" כי אם בסופו ועוזר דלים וכו' בעת שזועס אליו ואח"כ בפסקא תהלות וכו' ואמרו כולם ובסוף מי כמוד וכו' עושה פלא, וגם שירה חדשה וכו' והמליכו ואמרו צור ישראל ונו' סיים בלחש

(ט) נוסח כ"י רנ"ל באהבה ולאחבר וכו' נובע מסידור (ר') קאפיל וסידור ר' שבת'י דאריז"ל במבואר שם בכוונות.

קמב (א) מצאתי סמך גדול לדברי רבינו ז"ל אפי' כשמתפלל ביחיד לא יאמר א' סלך נאמן מספר האשכול הל' תפלה וק"ש סי' ר' ז"ל ורמ"ה תיבות כנגד רמ"ה איברים שבארם לקיים סד שנאמר כל עצמותי תאמרנה ואל תחי דבר זר על בענין שהרי אמרו אמר הקב"ר שמור את שלי ואשמור את שלך שמור רמ"ה תיבות שבק"ש ואנ' אשמור רמ"ה איבריך ואע"פ שאין בק"ש אלא רמ"ה תיבות אמרו באגדה ר' נחמ' ור' עקיבא אמרו חסידים הראשונים תקנו שיהא ש'צ חזר ה' אלוקים אמת להשלים רמ"ה וכו' וכצדפת אומדן לרשלים נ' תיבות א' סלך נאמן קודם שמע והוא במקום אמן על ברכת הבחור בעמו ישראל ואמרו משמי' נחשן ריש מתיבתא דסורא כג' סקומות יחיד עונה אמן לעצמו בכוונה ירושלים, בהבחר בעמו ישראל באהבה ובאורב עמו ישראל ואני מעמא לא קחו נא רבחדיא אמרו דעונה אמן אחר ברכותיו הרי זה סגור ולא אמרו משוכת אלא בכוונה ירושלים דברכת חסון ומקצת רבותא אמרו דשרי אחר נמר ברכותיו כיון שרוא בסוף כגון ישלבה שסמנים כל סמוקי דוסדה ונוסדיו בברכה, אבל רבא קמי באמצעית דברכות ק"ש מנונה הוא אם עזר אמן ומכ"ש שלא יאמר א' סלך נאמן עכ"ל ועיין בנחל אשכול שם שכתב

קמה הי' מדקדק שלא יאחר עם תפלת השמ"ע ולחש בשחרית משעה 11 עם 17 מינוטין על המורה שעות באופק מונקאטש (שהוא הצות היום) וכן ככל מקום לפי המורה שעות ולפי האופק דשם ובימי חורפו כשחי' אצל (הותנו הראשון) חת"ק מביאבלאבזיג זי"ע (בעהמחמ"ס ארון ערות) כרוסיש פולין שדרכו בקודש להתאחד בתפלת שחרית נחג שם רבינו שהתפלל שחרית בפני עצמו כדי שיתפלל בזמנו קודם הצות ולקח"ת ומוסיף שהח' והתפלל עם הצבור וחת"ק חנ"ל יהודי וכן כשחי' אצל שאר רבותיו הקדושים וראה שיתאחד זמן התפלה תקדים הוא בצינקה לעשות כנ"ל

קמו תפלתו לא הי' כחפזון כי אם ממוצע כשפת ברורה ובעניינת רק פסד"ז הי' קצת במחירות ובאיזהו מקומות הי' דרכו בקודש לחזור תיבות כ"פ בשפיכת הלב והתרגשות עצום וכ"פ בלשוניו המדובר דע"ר באר"ם דיר"ך איך וועל מיך מוסר נפש ויין פאר דיין נאחמענס וועגען רבש"ע" וכו' וצא (ועין מזה בספרו נמוקי או"ה סי' ק"א) וגם לעמוד ולשחות באיזהו מקומות ברוב שרעפי כוונותיו ויהודיו הק' בפרם בתפלת שמו"ע

על ראשכול בור שחמור שכתנחומא ובתסוג' איתא שקריאת שמע רמ"ח תיבות עם אמירת א' מלך נאמן א"ב ישן נושן הוא וכתב שמצא בלסטי רמב"ן זצ"ל בקצור מנהג בעי רות לומר א' מלך נאמן כין אחבת עולם לש"י ובידלתי נחשתי לי אחבת עולם ברכת מצויה לש"י שכל המצות מעלות ברכה לפנייהם (פסחים ז') ולרבי עשו ברכת אמת ויצייב סמכר לחברתו וכיון שברכך זו לש"י ברור הוא הסברך על המצוד או על רפירות ועונה אמן אחר ברכת עצמו כ' בברכה למצות טוער נמור דוא כראיתא ב' רושלמי (מנ' ד' פ"ד) רפורם על שמע ורעובר לפני דתיבה והנושא את כפו ופורא בתורר או בנביא או סברך אחת מהמצות לא יענה אמן אחר עצמו וכדומה שהוא תפס וצריך לחזור ולברך וח"נ בשמעתא טול וברוך (ברכות ס') ושאלתי להרב ר' מאיר רלוי ואמר טעות דוא ואינו בספר אלא בא"י וראיתי תלמידי הצרפתים מסכים הלא בדינו מדרש אנדה דע"ש יש בו רמ"ח תיבות וא' מלך נאמן משלים, עכשיו אני מודיע מהיבן נולד זה בדורות הראשונים לא הי' הציבור מברכין בעצמן בברכות אלא ש"צ אמר לפנים כל הברכות כלן והן עונים אמן והחזן רי' מברך אחבת עולם ורצבור עונים אמן וסודין ק"ש בפיחם, שידא המצות מוטלת על כל יחיד ויחיד שיהא משנן בפיו (רמ' לירושלמי פ"ג בברכות הלכה נ') אע"ג דיחיד מוציא יחיד בברכות לא מכתבר בפ"ש כדי שידא כל אחד משנן לעצמו בפיו וכו') ולהשלים רמ"ח תיבות הי' אוסרין תחת אמן א' מלך נאמן שהוא אמן (שבת קי"ט) ואפשר שענו אמן ממש והמדרש מנהג האותיות של אמן רמז לרמ"ח ואני אובין לפניך כל מה שנהנו שחזון אומר כסול, משמיע לצבור לחוציאן י"ח ואין עליהם חיוב רק לענות אמן וכל ש"צ אומר בלחש כל יחיד חייב ופריסת שמע וסדר פדושה שאין יחיד חייב אוסרין הכל בקול אחד מ"ס ברור האומר אחבת עולם בפיו ועונה אחר עצמו אמן וירי זה בור וטובה עכ"ל הרי מבואר דאל' מלך נאמן אין שייך לומר רק בזמנם שהי' הש"צ מוציא רבים ידי חובתם בברכת אחבת עולם וחי' זאת כמקום אמן אבל בזמנינו שכל

(א) האריך ונשתתה ונשמע קולו נאדר בקודש כ"פ צועק ובזכה ומכה בידיו הקדושים על העמוד מתוך קירות הלב

קמו תפלת שחרית (ומוסף) התפלל תמיד רק מתוך המידור (של חז"ל ר' שבתי בכוונות חאר"ו רס') אפי' השמונה עשרה בלחש ובמשך התפלה הועמד כלי עם מים סמוך לו והי' נוטל קצת ידיו כמה פעמים כאמצע התפלה גם שלא נגעו בשום מקום מזוהם

קמו צריכין להתפלל שם"ע בלחש ובהשאי שלא להשמיע קולו אפי' לאזניו כלל ושמענו מפה קדשו שהושש אולי עיכוב הגאולה תלוי בזה על אשר מריסין קולם כתפלת שם"ע ועיין בספרו נמוקי אור"ח סי' תקפ"ב שהביא בזה מספר מנהגים ציון עת"ת (לרנ"ג מותר"ר מ"מ מריסנוב וי"ע) במאמרו ליל ר"ה כי אמנם מוכה צפרנן של ראשונים המור והב"י אשר מימיהן אנו שותים ופיהן אנו חיים שהיו בעלי רוח"ק ואוהבי ישראל מאוד וחששו על בני הכפרים המתאספים בימים נוראים להתפלל בצבור ולא הורגלו בכך כל ימות השנה לכן הם מנביהם קולם בתפלתם וזכאמ"י איסור גדול להמנביה קולו בתפלתו ובפרט בספרי המקובלים וכוזה"ק מהמרים מאוד ע"ז וע"כ דאגו על הדבר שלא יהי' קסודג על ישראל לכן כתבו מותר להנביה קולו בתפלתו מעט בימים האלו אבל אמת נכון הדבר שהחיתר בזה הוא רק לפנים ולא סוב הדבר אדרבה איסור גמור יש עיי"ש ורבינו העיר עוד מתדב"א (א"ר טכ"ח) מפורש יוצא בזה"ל וכל המתפלל ומשמיע קולו לאזניו חרי זה מעיד עדות שקר בעצמו ע"כ עיי"ש והי' דרכו בקודש כשעמד שם"ע ושמע מאיזה בביחמ"ד שנתם קצת ומנביה קולו הי' מכה בידיו על השלחן או העמוד כאמצע השם"ע שלא לבלבל אותו בזה

קמו בתפלת שם"ע לא העמיד רגליו בשוה ול"ז סמוכים כי אם רחוקים קצת כמו בכל התפלה (עיין בנמוקי אור"ח סי' צ"ה מר שציון בזה לדבריו בס' ע"ד) (בענין שצדיקים נדנו לרתפלל לפני העמוד עיי' ר"ת ח"כ אות ט') קנ כחול לא התפלל לפני העמוד וזאת ביום יא"צ וכשהי' אבל התפלל תפילה אחת ביום (עיין למסן בדל אבילות).

אחר אומר לעצמו ברבת ארבת עולם אין שייך לומר א' סלך נאמן וא"כ לפי זה מה יעשר מי שמתפלל ביהיד לרשלים דרס"ח תיבות וע"כ דצריך גם אז לנפול ה אלטיכם אמת כנ"ל

קמו (א) מ"א איתרהיש נסיעה ממדינה למדינה ובהנע מקום חגול והי' עת קור ורפש ומים ונצרך לו לילך בהגליו מקום מרחץ וכבר והניד לו א שהורדך דזה קשה מאוד לעבור ביעה ושלטולא דנברא כמוהו חשיב רבינו תאמינו לי כי בתפלת שם"ע אחת יש לי עבודה חרבה ודרך יותר קשה לעבור לטובה ומר נחשב דרך רפש קשה בזה לכלום.

קנא בשעת התפלה לא הביט ולא עיין בשום ספר גם בין ההפסקות וחזרת הש"צ וכיוצא (עיין תפארת בנים ר"פ ויצא מש"ב שם) קנא חי' נזהר שלא להביט כלל בפני הש"צ משעמד לפני התיבה

סדר תפלת שמונה עשרה

קנא (א) לפני תפלת שם ע לא דלך לאחוריו לילך לפניו נ פסיעות רק עמד במקומו (א) והתחיל תפלת שם"ע נוסח השם"ע כל ברכה ברכה בדיוק דרפים רבינו כסידור חמדת ישראל (בשנת תרס"א מונקאטש) נייש"ח ובהקדמתו

קנא בברכה ראשונה יש לומר (א) קנא הכל (ולא וקנא עם וי"ו בראשונה) כי בתורה תיבת קנ"ה חסר ו' רגם שנמצא בכדארי"ז ז"ל שהוא בנמטר ' קס"א וזר דוקא אם אומרים וקנר מ' אין זה חסרון כי בכדאר"י ז"ל נחשב ברוב פעמים תיבות כאלו מלאים ו' כמו בכונות ס דוש יו"ט אלד מוערי ה' מקראי קדש שנחשב הכונה קודש בנמטרי ת"ו אם כי באמת קדש כתיב בלא ו' וכמו כתיבות דמטיכות כזר נוסל חסדים טובים שדכונת כדאר"י ז"ל שדוא נמטרי נ דווי"ת עה"כ ובע"ב זהו נוסל בוא"ו ובאמת נמצא תיבת נמ"ל בתנ"ך שע ה ר (ובסדר גמ' ל רי' נצה) זרז כתיב שם חסר ו' ובחולס על דגים"ל ובכדאר"י חשכו נוסל מלא ו' בנו זר"ג תיבת קונה דמטיב מלא ו' וא"כ צ"ל קנר בלא וי"ו מקורם והוא בנמטרי קס"א (מאמר נוסח התפלה אות י"א)

קנא בחורף שצ"ל משיב הרוח ומוריד הגשם נהוג לומר מאכוריו הקדושים זי"ע הגשם בסנו"ל תחת הגנים"ל ושמע מצדיקים זי"ע שהקפידו על האומרים בקמ"ץ תחת הגנים"ל (דבר תורה ח"ר אות ק"ו) קנא יש לומר בקיץ משיב הרוח ומוריד הפל כמ"ש בסה"ק פרי קודש הלולים לחגה"ק מזידישוב בשם חנה"ק מהרמ"ל מסאסיב (א)

קנא (א) עיין כרמ"א סי' צ"ר סעיף א' שרביא בן מי"א לעשות חנ' פסיעות גם לפני תפלת י"ח ועי' בזה במנן נכודים אבל דלכוש דשמיט זאת וכבר תמה בנ"צ מדוע דשמיטו חלבוש ובאלי' רבה שם ס"ק נ כתב לתרץ ראפשר דס"ל דזה דוקא כשעומד במקומו בביתו אבל כשכבר הלך ממקומו כדי להתפלל ומכ"ש כשדולף לכהכ"נ אין צריך גם נראה שא"צ לחזור לאחוריו כדי לילך לפניו דהיינו כשעומד אצל הכותל עכ"ד

קנא (א) בן נראה משער הכונות לומר קונה" וכן דוא נוסח סידור ר"ע גאון והאבודרהם ועיין ג"ב בדברי זור"ק פקודי דה רס"א ובתיקונים תיקון ע קנא (א) בספרו דברי תורד חלק י' (עוד בכת"ק) אות כ"ג משיב טה שנראה סמ' עבודת ישראל להנה"ק סקאוניץ ז"ל פה' תוריע שאין צריך לומר בקיץ

(א) רבינו דר' מקדק להתפלל תפלת שמי"ע לצד מזרח בכל פעם (אפי' כשרי' על מסד"ב).

ובשם הנה"ק המגיד מקאזניץ וכן נהנו וגם הרבה במדינותינו ע"פ מנהג
הנה"ק מדינוב בעל בני יששכר שנהג נ"כ לומר כנ"ל ועיין במג"א סי'
ק"ד סק"ג (נמוקי או"ח סי' ק"ד)

קנה אתה קדוש ושםך קדוש וקדושים בכל יום יחללך סלה (א) ברוך אתה
וכו כי ברבר זו יש בר י"ד תיבות לפי מנין תיבות בסוד וכדא"י ז"ל
ודאומרים כי א' מלך גדול וקדוש אתה מוסיפין על דמספר וכבר כתב באורך
בשלמי צבור על או"ח לסדר"ת אלגזי זצ"ל שלא לומר נוסח זה שלא לרומם
על מנין י"ד תיבות אך אותן דאומרים כחזרת ש"צ מוסף לרור ורור נגיד נדלך
צ"ל כי א' מלך גדול וקדוש אתה דאל"כ לא הוי כלל מעין חתימה לשאומרים
ושכתך אלפינו מפינו לא ימוש לעולם ועד בא"י הא הקדוש אינו שייכות
ואינו סמוך לחתימה מעין חתימה (משא"כ כנוסח אתה קדוש ושםך קדוש
וקדושים בכל יום יחללך סלה רוי מעין חתימה רדוי קדושת ישראל מע
קדושתו של הקב"ה בביכול כרתיב קדושים תהי' כי קדוש אני ה"א כדאי במד"ד
שם) וכן שמע מפה קדוש ארמו"ר משינאווע זי"ע כי האומרים לרור ורור
בודאי צ"ל כי א' מלך גדול וקדוש אתה מטעם חנו' (מאמר נוסח התפלה אות
י"א ודברי תורה ח"ט אות נ"ד)

קנמ אתה הונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה (א) חננ סאתך חכמה
בינה דעת ברוך וכו כמ"ש בסוד ש"ש בר ז" ת בות ורנר בפרי
עץ ה"ס מבואר שמנין חתיבות י"א ריינו מוהננו וירלאר שורו עיקר התפלה
ונראה מזה כדעת המוכרים שצ"ל חכמה בינה ודעת והשכל ואז יש י"א תיבות
מתיבת וחננו ולדלאר אך כיון שזה הלשון בפרע"ה שיש י"א תיבות דוא רק
מרחברים ובנוסח דא"י ז"ל שכתב מהרה"ו ז"ל בשער הכונות רק "חכמה
כנר ודעת ע"כ בודאי בן דעיקר ובפרט שנראד שמהר"ש וויטאל ז"ל בכבודו
ובעצמו חזר כו בסוף ימיו כנז' שם בדקדקתו וכתב רק שיוכיר נ לשונות
הב"ד (מאמר נוסח התפלה שם) במושק חננו סאתך נ

ק. סלה לנו אבינו כי חסאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו כי אל טוב ומלך
אתה ברוך וכו' בנוסח זו צריך להיות כ"א תיבות כן נראד מהכונה
במידוד וכן כתב במידוד ר"י עמדין שדוא למפרדים כ"א תיבות (מאמר נוסח
התפלה שם)

משיב דרוח וסיום והעיקר במ"ש רנר"ק מדר"צ מזיריטשוב זי"ע בפרי קדוש
הי"לום ששמע בעצמו מפר קדשו של הנר"ק מקאזניץ גם בקיץ משיב דרוח
וכו'

קנה (א) עיין מזה כוזרד פקודי דף רמ"א ע"ב שכן נוסחתה וכן דוא כרמכ"ם
ובאבודרדם ובמחזור ויטרי

קמא ראה נא בענינו וריבך ריבנו ונאלט סתרה למען שמך כי גואל חזק אתה ברוך וכו' וצריך בר י"ח תיבות כמ"ש ככלבו וכ"כ סתרי עמדין במידורו כי לספרדיים תיבותי' "ת ואותן האוסרים בזה "גאולה שלימה" הוא כנגד רש"י במגילה י"ח דמבואר שם דברכה זו אינו קאי על ביאת בן דוד דזה אנו אוסרים אה"כ כרכת קיבוץ ובנין ירושלים ואם אוסרים גאולת שלימה נראר קמאי על ביאת בן דוד וזה אינו כי אם קאי על גאולת מצדות ועינויים סתם. (שם)

קסב. רפאנו ה וגרפא הושיענו וטשעה כי תהלתנו אתה והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה (א) ברוך וכו' ואין ירוס ה מכאובינו ותחלואנו וכיו"כ כ"ף (שם)

קסג בדר עלינו ה אלקינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן ברכה (ובחודי' ותן סל ומסד לברכה") על פני האדמה ושבענו ממוכך וברך (א) שנותינו כשנים הטובות (ב) ברוך וכו' ורינו אמר נוסח זה בין בפי' בין בתורה ונראה דהי' רצונו בזה כדעת הסור שכתב דבאשכנז אין משנין בנוסחתה מימות החמד לימות הגשמים)

קסד תקע בשופר גדול להרותנו ושם גם לקבץ גליותינו וקבצנו יחד סאריב כנפות הארץ (א) ברוך וכו' (ריני על לשונו של רבינו לפרש שאנו מתפללים ושם "גם" לקבץ גליותנו שסיבוצ גליות תרי' וס בדרך "גם" מן השמים ולא בדרך הטבע בלל וכלל והנה שלימות האמונה לגאולה שלימה ומביא זה כ"ס בחיבוריו ואכס"ל)

קסה השיבה שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחלה וחסד סמנו יגון ואנחה ומלוך עלינו אתה ה לברך בחסד וברחמים בצדק ובמשפט ברוך וכו' כמו שמבואר בסידור ד קאפיל כונה לזה שתיבותי' כ"ה וכ"כ בסידור הנ' רי"ע שתיבותי' כ"ה (סאמר נוסח התפלה שם)

קסו ולמלשינים אל תתי תקוה וכל המינים כרנע יאבדו וכל אוכי עמך סתרה יכרתו ומלכות (א) זודן סתרה תעקר ותשבר ותסגר ותכביע

קסב (א) עיין בסור סי' קס"ז שיש בת כ"ז תיבות וכן רצת מרן האר"י ז"ל קסג. (א) רבינו סידר נוסח השמ"ע שגרסם בסידור חסדי ישראל ושם נאמר שנתנו ובסוף שנותיו (של רבינו) שינה ואמר "שנותינו" (בוי"ו אחד גו"ן הראשונה).

(ב) נוסח זה של רבינו נובע ממהוד ויסרי והוא נוסח אשכנז ורבינו לשיטתו שאסור לנו לשנות מנוסח אשכנז וזאת מה שנמצא בדברי האר"י שהוא נוסח הכולל ועיין בדברי הגאון ר"י עמדין ז"ל שסמך תבותי' הוא י"ח.

קסד (א) עיין בסור סי' קי"ז וכן הוא בדברי מרן תאריז"ל שיש בה כ' תיבות.

קסו (א) עיין בס' תרש"ש ז"ל שכתוב לוטר ומלכות זודן סתרה תעקר וכו' ושכן נחלה לאחד בחלום שכן צ"ל ומלכות זודן סתרה וכו' עיי"ש.

במחרת בימינו בדרך וכו' ותנה תיבותי כ מ כמ"ש בטור וגם המתפללים בנוסח אשכנז לא יאמרו וכל עושי רשעה כרנע יאבדו כי מי יאמר וכתבי לבי שאינו לפעמים ככלל עושי רשעה ועובר על רצונו ית"ש וגמצא סכלל א"ע ואת כלל ישראל ח"ו והנוסחא הזאת מהצנזורה יסודה ובנוסח הנ"ל יש שאלה אם יצא י"ח תפלתו אם לא הזכיר כלל ולמינים ע"כ יאמרו האשכנזים במקום זה „ובל רמינים כרנע יאבדו" (מאמר נוסח התפלה שם)

קסו על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני עמך בית ישראל ועל פליטת סופריהם ועל גרי הצדק ועלינו יהמו רהמיך ה' אלקינו ותן שכר טוב לכל הבוֹסחים בשמך באמת, ושים חלקנו עמם ולעולם לא נברש כי כך במהנו (א) בדרך וכו

קסז ולירושלים עירך ברחמים תשוב, ותשכון בתוכה כאשר דברת ובגנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם וכסא דוד מדרה לתוכה תכין בדרך וכו' ותיבותי כ"ד כמ"ש כמור ובפע"ח ובסידור ומ"ש בשער הכוונות שאותם שמדליגים וכסא דוד עברך ואומרים שאינה מברכה זו אלא מעין כרכת את צמח דוד עברך כאילו לא התפלל תפלה י"ח אין הדיוט על תיבת עברך רק על רנוסח וכסא דוד וכו' שלא ללנו וכיון שבנוסח תשכון שגרג האר"י ז"ל לומר יש כ"ד תיבות ככרכת תשכון כע"כ רק כשאומרים עם תיבת עברך משא"כ כשאומרים נוסח ול ירושלים יש כ"ד תיבות בלי תיבת עברך ועיין בטור ס"ש כי עריף נוסח ולירושלים כי עם דר"ת שלו בכל הברכות יחרין עולה אלף ות"ת כמנין רמלאכים שמעלים רחפלי (מאמר נוסח התפלה שם) ולא אמנע מלציין בזה את אשר רניג די רבינו לומר בתוך דברי תורתו בעתותי קודש כ"ס וזכינו לשמוע ספר קדשו צועק ובוכה בסר נפש ובאש להכה לדוכיר בשם

קסז (א)נוסח הנ"ל יש בו מ"ב תיבות כדעת המור והכל בו וחאר"י ונוסח אשכנז מכון למנין זר ויש מוסיפין ועל חסדך רגדל באמת נשעננו ובסידור ר"ע נאון ובסחזור ויטרי וסידור רהניא ליתא וספורו מסידורי ספרד ודרמ"ס וי"ע ועיין בדרכי רבינו במאמר נוסח התפלה אות א' שכתב יש מוסיפים ועל חסדך הגדול באמת ובתמים נשעננו ולא די למניהם ועל חסדך הגדול „באמת" נשעננו אשר זהו רק תותמו של הקב"ר אמת ואיך יאמר בן אדם על עצמו כי נשען „באמת" על חסדו הגדול ואם היינו נשענים באמת על חסדו הגדול כבר היינו נשענים ובשלמא אנשי כנסה"ג שתיקנו כי בשם קדשך הגדול בסתנו אין לרקשות רכשאין אומרים בנוסחא זו באמת" או „תמיד" אינו תפיסר שדרי עכ"פ יש בטונן להשי"ת ואין לך אדם שאין לו שעה ולולי הבמחון כבר אברנו בעוננו ובזכות זר אנו חיים בגלותינו אבל לומר שנשענים באמת זר קשה והוא נוסח הוספות שמוספים והסח לגרמי דעברו ובוראי הוא שער אחד מי"ב שערים וכו' והבו דלא לוסיה עלת עזר לומר „באמת ובתמים" או „באמת תמיד" כי איך יעזי אדם להתפלל בנפשו כי במח תמיד באמת ובתמים ובן בנוסח את צמח דוד שאומרים „ומצפים תמיד לישועה" ואם היינו מצפים תמיד לישועה כבר היינו נשענים בישועה אמתיות עכתי"ל יעיש"ה

ראונו"ל לכוון בתפלת (א) וכסא דוד וכו' על מש ח בן יוסף שלא הרג (ע) ו בספרו תיים ושלום ער"ת בפ וישב בר"ה ויאמר ידורה אל אחיו וכו' ובפר' סמך וכן בפ ויהי) כי בכל דוד ודוד נמצא משיח כן יוסף ומשיח כן דוד ובשלא יחרג משיח בן יוסף וישאר חי וקיים אז יתנלו ב"ב דתריין מש חין ונסס כל לב אם אבן הוא נימחה בשמעו דברות אלה יוצאים מפ"ס רבינו זי"ע ודמ' וכן ר' דרכו בקורש להחזיר בהתעוררת נורא מ"ש דנאון האלקי הר"ר ירונתן זצ"ל כספא יערות דבש (ת א דרוש א' בר ה ולירושלים ואת צמח) וזה לשונו דמחור וחי כל איש לוטר בלבו דבש"ע הדינ מוסד נפשי על קדושת שמך ואם אין אני כדאי לראות בבניו ציון ודחורת מלכות בית דוד אמות על קדושת שמך ועיני לא ירי' רואות אפי בנין ירושלים והצמית פרן דוד למען יתקדש שמך ותרחם על בניך העלובים ונמושים בנוקר דסובלים על יתורך ומקדשים שמך ברכים עכל"ה ביער"ד (ועין דברי תורד חלק מ' אות ו' מזה) ושצריך כ"א בתפלה זו לכיון זר לספור נפשו עבור הנאולר שלימה קרובה לבא ב"ב תסמר שערות ראשינו כוכרינו כחנה וכהנה מפ"ס רבינו כלהבות אש מעוממו לכבו תטהור באמת.

קסמ את צמח דוד עכרך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום (א) כרוך וכו' ואותן שמוסיפין ואומרים ומצפים לישוער" רוא יותר מסנין דתיבות ומאחר קרוש מדבר זי"ע אמרו בשמו שהמנהג חי' אצל הספרדיים בשעה שהש"צ אומר כי לישועתך קוינו כל היום אז ענו דנערים המסורדים ואמרו „ומצפים לישוער" ומעו והכניסו זר אה"ב בתוך נוסח התפלה עכ"ד ונג כמחזורים הישנים של הספרדיים (ד' אמשטרדם שנת תפ"ה) עוד לא נמצא אז נוסח ומצפים ל שוער (מאמר נוסח דתפלה שם) (ועיין למטה בזה ברג"ה לסי' קס"ז בסופו)

קסח (א) עיין באוה"ה הקדוש פר' בלק בפ' אראנו ולא עתה שכתב שצח גדולי ישראל לכוון בתפלתנו באמירתנו ולישועתך קוינו כל היום לבקש רחמים על משיח בן אפרים שלא ידרג במלחמה ויש סיוע לזר ע"פ דבתוב בתקוני זוהר ת קון ב"א (אחר קם ר"ש בקדמיתא) דמצמית קרן ישועה נאמר על משיח בן יוסף עי"ש ובכסא מלך ועיין באור דחיים פר' מצורע י"ד מ' ח"ל ותמצא שכתב האד"י שצריך לכיון בתפלה הקבוע להתפלל ע"ז תצדיק משיח ב"א שלא ימית פר' כי באמצעות דתפלה יתרבה זכותן ויעמוד חי עכ"ל וסתם ולא מי באיזה ברכה הצורך לכיון ועיין בהקונים תיקון נ"ו ומשער הבנות דרוש ו' רעמידה ופר"ה שער דעמידה פרט י"ט מבואר כמו שכתב רבינו שיש להתפלל על משיח בן יוסף בכרכת וכסא דוד

קסמ (א) עיין בסור סי' קי"ה שיש בה כ' תיבות ובסידור ר"ע נאון ואבהדהם ובסחזור וימרי ליתא באמת ומצפים לישועה ומ"ש רבינו מאחר קדוש מדבר כונתו למין הנח"ס מצאנו בעל דברי זדים זי"ע

קע שמע קולנו ה' אלקינו אב הרחמן רחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כי א' שומע תפלות ותחנונים אתה ומלפניך מלכינו ריקם אל תשיבנו כי אתה שומע תפלת כל פה ברוך וכו' כ"כ בשער הכונות ונוסח התפלה מהאר"י ז"ל שכן צ"ל שמע קולנו ה' אלקינו אב הרחמן רחם עלינו וכן רוא נקראת ברכת, "שמע קולנו" כש"ס ופוסקים וכע"כ שכן התחלתה וכן רוא הנוסחא לפנינו מתחלת חברך שמע קולנו בכל סדרי רספרדים ואשכנזים וס' שנמצא בס' דור ד' שבת שהרפיוס דברך בתחלתה אב הרחמן וגם בתוספות, "חננו ועננו ושמע תפלתנו" וגם כי אתה שומע תפלת כל פה עמך ישראל ברחמים" וכתב בתחילת דברכה שיש בה ל"ה תיבות ונמצא לפי"ו יותר מהמנין בעשר תיבות כערך וכן בכמה סידורים הרפיוס כאן התחלתה אב הרחמן" וכבר כתבתי כי הנוסחא שנמצא בסידורים עם כונת האר"י ז"ל שסידרם דור שבתו ז"ל ודרר' אשר ז"ל ודרר' יעקב קאפיל ז"ל וכן סידור דאר"י דפוס זאלטווא רישן וכן סידור משנה חסידים וכיוצא (במקום שלא ב' כדיוק מנין התיבות ושצ"ל הנוסחא כן) אין להעמיד יסוד על נוסחתם כי המה משונים זמ"ן וסותרים א"ע גם במקומם וכנראה שלא מחברם העמידו והניחו הנוסחא רק מהמ"ל והמדפיסים ולרא' תראה נא שנמצא בסידור הר' שבתו שינוי נוסח מהשפ"ע (בכבוד מקומות) דשהרית להשפ"ע דמנחה ומעריב ושם אין שום מעם וכונה להשינוי ביניהם בנוסחא וכן נמצא להיפוך ממה שצוה האר"י ז"ל לומר מ"ש בפרע"ה וכיוצא (מאמר נוסח התפלה שם)

קעא יחיד שאומד בברכה זו אנא ה' חסאתי וגו' מביא רבינו בתנתינת לסידור חמדת ישראל בשם פרע"ה לומר זאת קודם ומלפניך מלפנו וגו' (וכן רוא בשער רכונות)

קעב רצה ה' אלקינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך ותחוינה עינינו בשוכך לציון ברחמים (א) ברוך וכו'

קעג. כנוסח יעלה ויבוא י"ל ויזכר זכרוננו ופקדוננו (א) "למוכה" וזכרון וכו' זכרנו ה"א בו למוכה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים (ב) ובדבר ישועה וכו'

קעב (א) מנין תיבות של רצה הוא ל"ד כן מבואר בכל בו וכן בסידור ר"ע גאון וברפ"ס נשפר מנין הל"ר תיבות אך יש תילוס כינרים לענין דנוסחאות ועיין נ"כ בסידור ריעב"צ שלאשכנזים צריך להיות ל"ד תיבות ונוסח הנ"ל שאמר רבינו הוא בסידור ד' קאפיל וסידור של"ה וכן בסידור ריעב"צ הנדפס באלמנה בחיי המחבר (כי בשאר סדורי ריעב"צ הנדפסו אח"כ אין להשינוי בי הוסיפו וגדלו בו ולא דייסו כלל רק להשינוי מקום כאשר כתבתי בתקריב) בפיסקא דרכי נסחאות וכו' עי' ש

קעג. (א) דכינו נילה מעמו בספרו דברי תודה ח"ג אות ק"א שתוסף תיבת למוכה וצ"ל ופקדוננו למוכה" דכן מבואר בזור"ק פר' ויצא דף ק"ם

קעד מדרים אנחנו לך שאתה הוא ה"א ו"א לעולם ועד צור חיינו מנן ישענו אתה הוא לדוד ודוד נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים כידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסוך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים המוב כי לא כלו דחמך והמדהם כי לא תמו חסדיך מעולם קוינו לך ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא שמך (א) הגדול מלכנו תמיד לעולם ועד וכל החיים

ע"א (עין ב דושלמי פיאח פרק ב') אית זכירה לטב אית זכירה לביש איר פקיד לטב אית פקודה לביש ושם דף ק"ס ע"ב בר נש בד צלי צלותי לא יוסא עלי זכרני ופקדני בנין ראיבא זכירד ופקידר לטב וזכירה ופקידה לביש וזמנין לנטלה מלך מן פוטא ואתי ל אדכרא חובי דבר נש ולענשא לי' בראי איהו זכאר שלים וכו כנון עזרא דאמר זכרד לי אלמי לטובד וכו ובאור דחמה שם מ"א יש מפרש כ לא אסר בסתם רק זכרד לטובה וכמ"ש אה כ דעזרא אסר זכרד ל אלמי לטובד עכ"ל משמע מדר רגם עזרא לא סמך על זכותו לומר סתם זכרד לי רק כי לטובד ואנן מר נענין אבתרי ברדי דיתמי בוראי כל אחר יתיש לנפשו בזה ויאמר לטובה וראויך עוד דאין לומר דמה שאומר מ אח"כ "לפיכך לטובה" קאי על הכל דזכרון כל עמך בית ישראל הפסיק רענין וכו' וע' עוד מר שראר'ך ברבדי תורד חלס ו' אות ע"ב

(כ) כך אמר רבינו בסוף שנותיו ולא אמר והושיענו בו לחיים טובים רק לה ים לבד ולא ידעתי מעמו והנך בסידור יעב"ץ הנדפס כחיו המה' באלמנר נורם ג"כ סתם ורושיענו בו לחיים וברבד ישוער וכו ובפירושו כתב שמנין תבותי' רוא ס"ט כמנין חיים שהוא ס"ט עם רכולל ועיין שם טעמו ע"ס הסוד ולפי נוסח רבינו שהוסיף ופקדוננו לטובה" מנין תבותי' הוא ל והנה בראשונים וכן בסור וכן בסידור דאר"י ז"ל לא נמצא כלל בזה מנין חת בות ודנה בסידור ר"ע נאון ג"כ דנוסח והושיענו בו לחיים וברבד ישוער וכו אך כל נוסחתו אינו כנוסחא דילן ויש חילוקי נוסאות בור בן הראשונים עיין ברמב"ם ובמחזור וסר ובאבודרדם ורנר בסדור של ד הנדפס מנן רמחבר ג"כ הנוסח והושיענו בו לחיים וברבד וכו אך כפי הנראה שלא מתברר העמיד ורניר דנוסח ר מרמו"ס ע' בם רור ש' ד שם אצל ק דוש ר'בנר והראר שנותיו טעם ע"ס דסוד על ורושיענו בו לחיים טובים, ומעמו של רבינו כי בסוף שנותיו שטעה אזנינו בעת התפלות בחניע למסום שנאמר בו "לחיים טובים" חוסיף ואמר "לחיים ארוכים ומטובים" כי רוא ר' דויקן גדול לפרש צלוחא וברכה באר היטב שלא יחא סיתוי באומן אחר כלל וע"ב לא רצד לומר שני תיבות חללו "לחיים טובים" שהוא בניסמר ג"כ כמנין קללה ירודע, וגם כשאמר לו ברכת לחיים בשעת שתיתי יין השיב ואמר "לחיים ולברכה" ובכאן ביעו"י לא אמר ג"כ לחיים טובים רק והושיענו בו לחיים, כיון שנמצא ממילא דעת גדולים שאין לומר בזה דעי סי' תשי"א דג"ר ט"ו

קעד (א) בסידור חסדתי ישראל שנוסח התפלה בשפ"ע דנה ע"י רבינו העמיד שם הנוסח צורנו צור חיינו" ועל כלם וכו ויתנשא "שמך מלכנו" אבל בסוף יסיו לא אמר תיבת "צורנו" והוסיף בועל כלם ויתנשא שמך דנדול" מלכנו כנ"ל וכן הנהגה אח"כ בבתי י"ק בסידורו וכפי הנראה אפשר לומר כיון שרבינו בידר לו יותר נוסח אשכנז שאנו אשכנזים (עיין מה שכתבתי בהקדמה) וצורנו הוא מסדורי ספרד אבל בסידור ר"ע נאון וברמב"ם ובמחזור ויטרי ובאבודרדם ובכ"י התניא ליתא ע"ב נכון כנ"ל

יודוך מלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול מלה באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו מלה הא הטוב ברוך וכו' כן העמיד הנוסחא זקינו (בע" שם שלמד) דג"ק מפד צ"ו תיבות עד סוף חכרכה כולה כדעת הריעכ"ץ במידודו שיש צ"ו תיבות לספריים והנה בנוסח האשכנזים שתיבותי' רק פ"ו מסיים רק ישועתנו ועזרתנו סדר בא"י הטוב שמך וכו' אינו סמוך לחתימה מעין חתימה אם אין אומרים הא' הטוב (מאמר נוסח חתפלה שם)

קעה שים שלום מוכה וכרכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד כאור פניך כי באור פניך נתת לנו ה"א תורת חיים אהבה וחסד וצדקה וכרכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלוש (א) בא"י המברך את עמו ישראל בשלום

קעו רבינו אמר שים שלום בכל התפלות ולא נהג עצמו לומר שלום רב אפי בערבית. (כמ' ש דאריז"ה)

קעו זקינו של רבינו ה"ה האיש אלפי הגח"ק בעל שם שלמה זי"ע אבדפ"ק תיקן, תפלת השב' ונהג לאמרה בתפלת שם"ע קודם אלפי נצור קרוב לימי חסתלקותו לעזה"ב וחרשה לפרסמה ולהדפיסה וראוי לאמרה בעת ישום האדם אל לבו לשוב אל בוראו ולהתחנן לפניו על נפשו ויש בה ד' כללי התשובה

וזה נוסחתה (העתק מכת"י הקדושה ושנרפס מאז)

יצרי וכוראי אתה בראת ויצרת כל העולמים וכל אשר בתם אתה בראת נשמתי אתה יצרתה אתה נפחתה בי מודה אני לפניך בבושה ובשפלות רוח ובמצבון ולב דוי שחמאתי ועויתי ופשעתי לפניך עברתי כל חעבירות הן הקלות הן החמורות בשונג ובשונג קרוב למזיד וכמזיד ממש ובפשעיות וברשעות הרבה עברתי עליהם בפועל ממש ויש אשר לא עברתי עליהם בפועל עברתי עליהם במחשבה או במחשבה ודבור וכל האמור עברתי פעמים אין מספר הרבה מאוד אשר אין לשער ואין לחעלות על הדעת מעודי עד עתה על הכל אוי לי וי לי אהה עלי אוי לנפשי אוי לרוחי אוי לנשמתי אין לי שום דרך ושום סכרא להצטרק לפניך אין לי העזות ואין לי פתחון פה לדבר ולב לבקש אותך מזילה אך יען אתה אין סוף ברוך אתה וברוך שמך מדת חנון ומדת חסד שלך הם באין סוף על זה אני סומך לבקש ברוח נמוכה היות הנני מתחרט ורע עלי מאוד עד דכרוכו של נפש מה שעברתי חעבירות וחנני מקבל עלי מעתה בלב שלם

קעה (א) בנוסח הג"ל יש נ"ג תיבות כמבואר בכלבו והנה רבינו נהג עצמו ואמר מוכה וכרכה "חיים" הן וחסד וכו' אך נילה דעתו שיש לו מעם כמס' בוח שהוא נהג עצמו כן והתלמידים יתנהגו בנוסח הג"ל ועיין בענין נוסח הג"ל במשורר דברי תורה ח"ד אות פ"ז

כהחלט גמור ובכל גפשי ובכל מאורי שלעולם לא אעבור על רצונך בורא כל עולמים מה שציוותני בתורתך הקדושה לא אעבור שום עבירה ולא אבטל שום מצוה רק אקיים כל מצותיך מה שחייב אני לעשות הן במחשבת הן בדבור הן במעשה בכל יכולתי בכך רחם גא המול גא חסם גא עלי ותכפר ותמלח ותמחול על כל חטאתי ועונותי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מעודי עד עתה ולפי רוב טובך והמדיך שאין להם שיעור ואין להם סוף לא תענישני רק תחניני חסדים טובים חסדים מגולים בעולם הזה ובעולם הבא ע"כ התפלה

קעה כשפסע הפסיעות מהשמ"ע פסע ג פסיעות קטנות (וכן מבואר ברבנו מרן דא"י ז"ל שהיו פסיעה אצל פסיעה ממש ולא תרחיב דגלך יותר מכדי פסיער ממש) ולא חזר למקומו עד הקדושה ואמר נקדישך ונעריצך כמנהג ספרד ונשאר בעמידה עד שנמר הש"צ ברכת הא' הקדוש ורק אח"כ ישב על כסאו

קעמ הש"צ ידקדק שלא לעשות כריעות והשתחויות כאמירת ברכת כתנים רק יסוב פניו לכל צד ומה שמבואר בסג"א בשם זוהר חדש (פר נשא) כשאומר יברכך ה' יראה לצד ההיכל וישמרך לצד ימין וכו' הכוונה יראה להחזיר פניו אבל לא יכרע או דאין להוסיף על הכריעות. כן הי דעת הגאון הק בעל דרכי תשובה וכן שמע עוד מחכמים וצדיקים ז"ל שדקדקו על זה (מאמר נוסח דתפלה אות ט"ז נמוקי או"ח סי' קכ"ז) מה שנחגג העולם לומר אחר כל פסוק ובכך יהי רצון בזכות אברהם אבינו וכו' לא נהג עצמו (א) רק אמר" אחר כל ברכה של ברכת כתנים חיינו אחר „וישמרך" ואחר „ויהינך" ואחר „שלוש" ואדיר בפרום לא אמר (ועיין כסי תפ"ז סוה)

פדר נשיאת כפים

קפ. בבית"מ של רבינו ובפת"ק עולין לדוכן ככל יו"ט במוסף ואפי' ביו"ט שחל להיות בשבת (עיין בספרו נמוקי או"ח ס' קכ"ח) וביום הקדוש בין בשחרית בין במוסף ובהו"ר בתפלת מוסף ביום שמחת תורה בשחרית ולא במוסף ובכל פעם שהי' עולין לדוכן אמרו ותערב וכן בשמחת תורה אמרו ותערב, (ויש בזה תשובה באריכות במגה"א ח"ו ככ"ס שיש לומר גם כש"ת בשחרית ותערב) (ובשבת חור"ט יא עלו לדוכן)

קעמ (א) עיין בסידור התניא שמבואר כן לומר אמר עיין בשערי תפלה שם בסידור מה שהעיר בזה מהבית יוסף עיין מזה בשו"ת יכין וברנז ח"א סי' כ"ה ושם תמצא מקור נכון לדעתם שעונין רק אמר

קפא מכיא בשם אביו הנח"ק בעל דרכי תשובה זי"ע שלא הגיה לקמן לעלות לדוכן (נמוקי או"ח סי' קכ"ח) (אבל בתוך יב"ח עלר לדוכן)

קפא מי שלא נתמלא זקנו או שהוא פחות מכן עשרים שהוא הכונה הראוי' למילוי זקנו לא יעלה לדוכן יחידי (אפי' לידן שעולר רס באקרא ב' ו ט) דכן הוא בכדאר"י ז' ל' דכשעולה עם אחרים שנתמלא זקנם ונמשך הכרכה על ידם כפי הכונה ע"כ הוא נעשה מפל להם משא"כ כשלא יעלה רק הוא לבדו ועיין ג"כ בסו"ז בסי' קכ"ח סקל"א ומג"א סק"ג (נמוקי או"ח סי' קכ"ח)

קפא רבינו בעת שהי' בארץ ישראל אמר מעם על מנהג האשכנזים אשר בירושלים עיה"ק עולים הכהנים לדוכן מדי יום ביומו ובש"ק ב פעמים בשחרית ובמוסף משא"כ בשאר ערי הקודש בא"י רק בש"ק ויו"ט במוסף ובימות החול לא יעלו לדוכן כלל (זולת הספרדים) כי מכואר כספרים חק' אשר החיצונים הם מתגברים ביותר ר"ל בעיר הקודש ירושלים לאשר שם מקום המקדש מלך עיר מלוכה וזה לעומת זה יתאחזו בה מסאבין ודחיקין וכו' והראה מקום בס' אמת ליעקב הספרדי (מערכת ס' אות ל"ח) שהאר"ך שם בענין זה וכו' שיזהרו וישמרו מאוד מאוד לנפשותם בני ירושלים עיה"ק לאחזו בצד הקדושה ועיי"ש"ה (ועיין בדברי תורה ח"ו אות כ"ה שרביא שם דבר ראמת ליעקב וכן בשם דנה"ס משימחוסי זי"ע שהבע"ד עמר חנייתו שם) ועל כן צריכין ביותר בירושלים להשפיע שפע ברכות מדעת עליון בברכת כהנים ברכה משולשת בכל יום ויום להמתקה ולבטל לא לכל קליפין עכד"ק (עיין מסעות ירושלים דף ג"ג בהנפסם)

קפא הכהנים בשעת דוכנם ישלשלו הפלית על פניהם והידיים יתי' סגולים דכן נראה מדברי הגמרא מגילה כ"ד וזה דעת המקובלים (מנח"א ח"ג סי' נ"ו)

קפא בענין שעושים הכהנים שני האצבעות מצד זה ושני האצבעות מצד זה לא יחברו לנגרי השני האצבעות היסב זה לזה רק גם יתי' מקצת ומעט הפרש ואיר ביניהם שיח' ח' אורים ויצא י"ח דעת הוזהר הקדוש שצריך לחלוק כל האצבעות זה מזה (נמוקי או"ח שם)

קפו הפסוקים שהדפיסו במיחרים לומר בין כל ברכה וברכה דעתה להלכה שאין לאומרם רק לענות אמר אחר כל ברכה אחר וישמור ויחנך שלום (עיין בנמוקי או"ח שם) וכן היה"ד שנהנין בכמה מקומות לומר כשמאריכין הכהנים בניגונים לא אמר כלל (בכית מדרשו לא הי מאר כן דכרנס בנ גונס כיון שיא אמרו דיר"ר*) (עי' סי' חמד" כס' ברכת דגנים)